ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՈԼՍՈՅ համար, տարեկան 60 դրշ. Վեցամսեայ 30 դրշ. Եռամսեայ 20 դրշ. — ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ համար, տարեկան 80 դրշ. Վեցամսեայ 40 դրշ. Եռամսեայ 25 դրշ. — ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ համար, Տարեկան 22 ֆր. Վեցամսեայ 11 ֆր.:
ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՂԸ ՄԻԱՅՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴ Է

ԶԵՌՔԷ 10 ՓԱՐԱ

Bureaux de la rédaction du Journal Arménien DZAGHIK
Galata, Kourchounlou han, N· 7

ԾԱՂԻԿ
ՕՐԱԳԻՐ

"زاغيك" ارمنيجه يومى وسياسى غزتەدر

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կալաթա, Գուրչունլու խան, թիւ 7
ՍԱԳԱՏԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն թղթակցութիւն պէտք է *հակիրճ* գրուած ըլլայ:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն գրութիւն ետ չի *տրուիր*:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՆ
ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՅ 1ԻՆ, 10ԻՆ ԵՒ 20ԻՆ

ԺԵ ՏԱՐԻ— ԹԻՒ 397 — "ԾԱՂԻԿ" ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ԻՐԻԿՈՒՆ — 9 ՅՈՒԼԻՍ 1902 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ՀԱՒԱՏԱԼԻՔ

Բարակ, փոչենման անձրեւ մը յանկարծակի բերած էր մեզ ծովուն վրայ, ու մակոյկնիս փոյթով ուղղած էինք մօտակայ սիրուն ծոց մը՝ որուն բերանը հաստատուած քանի մը հիւղակներու մէջ կրնայինք պատսպարան մը գտնել։ Ծովեզերը գրեթէ բնաւ բաց տեղ չունէր. ծառերու ամբողջ շարք մը որուն տեղ տեղ թաւ թուփեր ու բաղեղի ոստեր շուլլուած էին, վերէն վար տեսակ մը ցանկապատ քաշած էր հողին վրայ՝ որ բաւական ընդարձակ տարածութեամբ մը փոր կուտար դէպի ծովը։ Իսկ ծոցը ուր կը դիմէինք, այդ տարածութեան ճիշդ կեդրոնը կլոր մը բացուած էր, խոր ու գրդոտ պորտի մը պէս։

Երբոր ցամաք ելանք, կատարեալ գիւղ մը պարզուեցաւ մեր աչքին, գիւղ մը՝ որ հարթ դաշտի մը վրայ հաստատուած ըլլալուն ամբողջովին չէր յայտնուեր հեռուէն, եւ որուն շատ սղտիկ մէկ մասը միայն տեսած էինք մակոյկին մէջէն։ Զըկնորսներու գիւղ մը պէտք էր ըլլար. հոս հոն՝ անաղին ուռկաններ փռուած էին պատերուն երկայնքը, եւ տանիքներուն վրայ ալ ձկնորսութեան յատուկ սակառներու ամբողջ բազմութիւն մը կը բարձրանար ծխնելոյղներու պէս։

Ժամանակ չունէինք ընտրութիւն մը ընելու. անձրեւը չտցած էր, ու չէինք կրնար աւելի երկար բացը մնալ։ Մեղմէ քանի մը քայլ անդին, միայարկ, խարխլուն փայտերով կառուցուած հիւղակ մը, խլուրդի մը գլխուն պէս դուրս ցցուած էր խորշակահար խոտերու մէջէն։ Ներս մտանք խլոյն, եւ ընդունուեցանք յղի կնոջ մը կողմէ՝ որ մերկ տախտակամածին մէջտեղը նստած, ուռկան կը հիւսէր։

Կինը մենակն էր տանը մէջ, եւ կամ աւելի լաւ պիտի ըլլար ըսել այդ միակ սենեակին մէջ՝ ուր իբր կարասի՝ անկիւն մը նետուած հին խչտակ մը միայն կ'երեւար։ Ցայտնի էր որ նիւթական չա՛տ նեղ կացութեան մը մէջ կը գտնուէր, եւ սակայն, քանի մը վայրկեանի համար դուրս ելլելէ վերջ կրցաւ քիչ շատ ուտուելիք բաներ մը պատրաստել մեզի։ Ինչ մը աղցան, քանի մը աղած ձուկ, թարմ հաց, եւ կուժ մը գինի, զոր երկրորդ անգամ մըն ալ գնաց լեցուց, մեր կողմէ յայտնուած աքանչանքի մը վրայ։

Բաւական գեղեցիկ ու տակաւին շատ երիտասարդ կին մըն էր, ծովու առողջ օդով մնած էակ մը՝ տոկուն ու չարքաշ։ Կերած ատենիս խօսքի բռնուեցանք իրեն հետ, նախ անձրեւէն սկսելով, եւ յետոյ, չեմ գիտեր ինչպէս, անցնելով իր կեանքին՝ զոր պատմեց քանի մը խօսքով։ Ուրեմն ամիս մը առաջ հարս եկած է եղեր այդ հիւղակը, իբր կին երիտասարդ ձկնորսի մը՝ որուն հետ բաւական սէր երդեր են այդ հրաշալի ծովափունքին վրայ։ Երիտասարդին ծնողքը չեն ուզեր հաւանիլ այդ ամուսնութեան եւ նոյն իսկ մայրը անիծեր է իր զաւակը՝ կամքը ոտքի տակ առած ըլլալուն համար։

Իր կեանքին այս դրուագը պատմած միջոցին խեղճ կնոջ աչուընները լեցան արցունքով։

—Մօր մը անէծքը, ըսաւ, միակն է որ կը բռնուի. ինք է որ իր զաւկին համար ցաւ քաշած է, ինք է որ իր զաւկին կաթ տուած է։

Աժուռնացած ատենին սակայն, իրենց միացման երջանկութենէն խելայեղ, չեն ուզեր ատոր վրայ մտածել։ Բայց պատուհասն ալ, — ինչպէս կ'ըսէր, — չէ ուշացեր։ Օր մը, հազիւ երկու ամիս վերջ, անօրինակ փոթորիկ մը խռովք տուեր է ծովուն, եւ կինը ի զուր մինչեւ լոյս սպասեր է ամուսնին։ Ի զուր ծովուն գոռացող ալիքներուն իր ցաւը լացեր է, ի զուր անոնցմէ իր մարդը խնդրեր է։ Առտուն, փչրուած մակոյկի մը բեկորները ծովափ նետուեր են։ Խեղճ կինը առեր քաշեր է այդ փայտի կտորները, բայց չէ կրցեր զանոնք ճանչնալ։ Քարէ քար զարնուելով ամէնքն ալ անճանաչելի դարձած են եղեր։ Ցետոյ կրկին աղապատանք մը ծովուն, կրկին աղաչանք, մինչեւ որ ամուսնին ուռած դիակը հսկայ ալիքի մը հետ իր կարդին եկեր է դարնուիլ ոտքերուն։

Կնոջ աչուընները նորէն լեցան, ու զըրեթէ լալով պատմեց թէ ինչպէ՛ս ամուսնին դիակը,—իրենց երջանկութեան այդ միակ խլեակը,—գրկելով առն փոխադրեր եւ աշխատեր էր կեանքի բերելու։ Յաջորդ օրը սակայն ստիպուեր է հողին յանձնել զայն, եւ անկէ ի վեր այրի կը մնայ եղեր այդպէս, յղի զաւկով մը՝ որուն աշխարհք գալուն երկու ամիս մը պէտք էր տակաւին։

—Ամբողջ յոյսս, ըսաւ պատմութիւնը աւարտելէն վերջ, այս զաւակս է։ Եթէ երբեք մանչ ըլլայ, հոգ չեմ ըներ կեանքիս վերջին օրերուն համար։ Կ'աշխատիմ, կը մեծցնեմ զայն, մինչեւ որ ինքզինքը գտնէ ու կարենայ իր կարդին դիս տարեցնել։ Բայց երբ աղջիկ ըլլայ, ան ատեն չեմ գիտեր թէ ի՞նչ պիտի ընեմ։ Մեր գիւղին մէջ աղջիկները տան գործերէն զատ ուրիշ բան չեն կրնար ընել. չատ չատ ուռկան պիտի հիւսեն ինծի պէս։ Եւ ան ալ չոր հացի մը ստակը անդամ չի բերէր։ Եթէ երբեք քանի մը ուռնեւոր տուներ ապասաւորութեան չերթամ, ես ալ չեմ կրնար ապրիլ մի՛ միայն ուռկան հիւսելով։

Զորսս ալ, ես ու երեք ընկերներս, իրարու երես կը նայէինք։ Այդ կնոջ պատմութիւնը յուզած էր ամէնքս ալ, եւ իր լռութեան վրայ չէինք կրնար խօսք մը գտնել։ Ի՞նչ ըսէինք իրեն։ Ապահովաբար այդքան պարզ ու չինական հոգի մը բան մը չպիտի հասկնար մեր քաղաքցիի ցաւակցական խօսքերէն, մխիթարութիւններէն։

Բարերաղդաբար կրկին ինք ձեռք առաւ խօսքին թելը.

—Մանչ մը, մանչ մը, ըսաւ, ուրիշ բան չեմ խնդրեր երկինքէն։ Որովհետեւ ի՞նչ պիտի ըլլայ վիճակս։ Ապաւէն մը չունիմ, ո՛չ հայր, ո՛չ մայր, արդէն որը ամուսնացայ։ Միւս կողմէ, երբեք չպիտի կրնամ ամուսնիս յիշատակին նուիրականութիւնը եղծել, իր վրայ նորէն մարդ առնելով։ Եթէ տունը մնռած եւ հրաման տուած ըլլար, ուրիշ բան։ Մանչ մը, մանչ մը։

×

Արձրեւը դադրած էր եւ հրաշալի արեւ մը կրկին իր ոսկին կը մաղէր երկինքն ի վար։ Երրորդ դուրս ելանք, գիւղը ամբողջ այդ ոսկիով ողողուած էր, եւ առոյգ թարմութիւն մը կը հեւար չորս կողմէն։ Առջեւնիս, դաշտին ծայրը, խարակուտ լեռ մը տարածուած էր դէպի հեռուները, լեռ մը՝ որուն վրայ անձրեւէն մաքրուած ժայռի կտորներ կը վառվռէին խոշոր սուտակներու պէս, եւ որուն կատարը՝ հրաշալի ծիրանի գօտի մը գծուած էր երկինքին կապոյտ ալքերուն ընդմէջ։

Կինը որ մեզի հետ դուրս ելած էր, զմայլանքի աղաղակ մը արձակեց այդ ծիրանի գօտիին հանդէպ, ու պահ մը աչուընները երկինք գամելէ եւ ձեռքերը աղօթքի մրմունջով մը վեր բարձրացնելէ վերջ թողուց մեզ ու դէպ ի լեռը սուրալ սկսաւ։

—Ո՞ւր, պոռացինք չորս մէկ, չորս ալ զարմացած այդ ամէնէն։

—Հիմայ կու գամ ձայնեց հեւալով, առանց վազքը դադրեցնելու։

Մինչեւ լեռը աջկոնիս չդատեցինք վրայէն. անկէ անդին չէինք գիտեր թէ ի՞նչ ըրաւ, որովհետեւ առաջին մարմանդները կարելէն վերջ անհետացաւ ծմակի մը խորը։

Վերադարձին միայն ամէն բան հասկըցանք։ Զորսս ալ հարցական նայուածք մը գամած էինք դէմքին, նայուածք մը որուն ընոյթը կռահեց իսկոյն եւ ըսաւ ժպտուն, ուրախ դէմքով մը.

—Ա՛լ վախ չունիմ. մանչ պիտի ըլլայ ծնելիքը։

—Ի՞նչ, պոռացինք չորս մէկ։

—Այո՛, չարունակեց, մանչ պիտի ըլլայ ծնելիքը։ Ամուսնանալէս ի վեր առաջին ծիրանի գօտին է որ երեւցաւ այսօր, անձրեւ գրեթէ բնաւ չունեցանք այս տարի։ Զէ՞ք գիտեր, այն յղի կինը որ ծիրանի գօտիին տակէն անցնի, կրնայ ուզածին պէս զաւակ մը խնդրել երկինքէն։ Ես՝ աղուոր, ուժով մանչ մը խնդրեցի, եւ որովհետեւ ծիրանի գօտիին տակէն անցայ, վստահ եմ որ յոյսս պիտի պակուի։ Ա՛լ վախ չունիմ, օ՜հ, ընաւ . . .

Դէմքը կը ճառագայթեր ուրախութիւն կողմ մը գացեր էին եւ Տիկ. տը Թէոնուառ վայրկեան մը առանձին մնացեր էր կոմսին հետ, ջերմանոցին մէջ։

Կոմսը չնշմարեց անդամ այս առանձնութիւնը։

Աչքերը վար, տխո՛ւր տխուր կը մտածէր։

Անտոէա մատին ծայրովը անոր ուսին դպաւ։

Կոմսը վեր առաւ գլուխը։

—Ի՞նչ կար որ առանկ խօսեցար քիչ առաջ, — հարցուց Անտոէա։

—Ոչի՛նչ. ըսի ինչ որ կը զգայի։ Կը նախանձիմ կոր։

Անտոէա ուսերը թօթուեց։ Նայուածքը վայրագ էր։

—Քիչ մնաց, աւելցուց յետոյ, մէջտեղ հանէիք իրողութիւնը. քիչ մնաց որ ամուսինս հասկնար թէ Սիւզան իր աղջիկը չէ։ . . Ի՞նչ յայտնութիւն։ Կորսուա՛ծ էի։ Եւ ինչո՞ւ, կ'աղաչե՛մ.

—Իրաւունք ունիք։ Ներեցէ՛ք ինծի։ Եւ սակայն սուտ չեմ ըսեր կրկնելով, թէ կը նախանձիմ Թէոնուառի վրայ, կը նախանձիմ հիւանդ ըլլալու չափ։ Կը նախանձիմ անոր համար որ, չեմ կրնար աղջիկս կոչել Սիւզանը։ կը նախանձիմ անոր համար որ, իմ տեղս ուրիշ մէկը կը սիրէ, — անանկ մէկը, որ ոչինչ ըրած է անոր, բաց ի անուն մը տալէ։ կը նախանձիմ որ անիկա կը մտածէ այդ աղջկան երջանկութեան, կը նախանձիմ անոր ամէն ըրածին, ամէն բանին վրայ։ Եւ ատիկա՛ է որ կը տխրեցնէ զիս։ Այդ պատճառով կը ճամբորդեմ երկար ամիսներ։ Օրեր ունիմ, որոնց մէջ լաւագոյն կը համարիմ բնաւ չտեսնել Սիւզանը, քան թէ զայն երջանիկ տեսնել անոր համար։ Ինչպէ՛ս ընէի որ կարենամ պզտիկ տեղ մըն ալ ես գրաւել աղջկանս սրտին մէջ։

—Կը տառապիք, դիտեմ, ըսաւ Անտոէա։ Երբե՛ք այսքան անկեղծօրէն սրտերնիդ բացած չէիք ինծի։ Կը ցաւիմ ձեր տխրութեան վրայ, բայց ձեզ չեմ մեղքնար։

Կոմսը սարսռաց։ Անտոէա նոյն պաղ շեշտով չարունակեց.

—Զէ՛, չեմ մեղքնար։ Եւ ինչո՞ւ մեղքնամ։ Ճամբորդութիւնը մէկէն ի մէկ սկսաք սիրել։ Պէտք կա՞ ձեզի յիշեցնելու տասնրութը տարի առաջուան այս պատմութիւնը։ Այդչա՞փ անզգօ է յիշողութիւնդ։

—Դիտեմ թէ յանցանք գործեցի, Անտոէա։

—Գրեթէ բոլոր հաւատալիքներն ալ այդպէս են, շարունակեց ընկերս. պէտք է յարգել զանոնք, որչա՛փ որ ալ խենթ բաներ ըլլան։ Մարդուս միշտ ո՛եւ է կերպով մխիթարութիւն մը պէտք է։ Ինչ որ մենք, զարգացածներս, մեր հմտութենէն, մեր ծանօթութիւններէն կը սպասենք, թողունք որ այդ տղայ միտքի ու տղայ հոգիի տէր մարդիկն ալ իրենց հաւատալիքներէն ակնկալեն։ Ոճիր մըն է զանոնք քանդելը։

—Այո՛, ոճիր մը, կրկնեցինք չորսս մէկ, չորսս ալ կատարելապէս համոզուած։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

Գրականութեամբ եւ գեղարուեստով հետաքրքրուողներուն համար չահեկան լուր մը։ Պատմական եւ իր տեսակին մէջ բոլորովին նորօրինակ ցուցահանդէս մը կազմակերպուեցաւ վերջին օրերս Քոբէնհակի՝ Տանիմարքայի մայրաքաղաքին մէջ։ Ցուցահանդէսը յուլիս 15ին բացուեցաւ եւ պիտի փակուի օգոստոս 15ին, այսպէս, միակ ամսուան մը կարճ տեւողութիւնը միայն ունենալով։ Ցուցահանդէսին նպատակն է ցոյց տալ, դարերու երկար շըրջանին մէջ մամուլին կրած բարեշրջումները եւ ունեցած յառաջադիմութիւնները։ Այս նպատակին իրագործման համար պիտի հրատարակուին ութը պարբերական տետրակներ, որոնց պատրաստութեան մէջ աշխատակցութիւն մը պիտի ունենան Տանիմարքայի ամբողջ մամուլը եւ անոր յարակից Ընկերակցութիւնները։ Պատմական Ցուցահանդէսին պատուակալ նախագահն է Տանիմարքայի Ներքին Գործոց նախարարը։

Այս կարեւոր եւ մեծ գործին արտադրութեան համար, Տանիմարքայի ամէնէն ծանօթ արուեստագէտները, հեղինակները, հրատարակիչները խոստացան նուիրել իրենց աշխատակցութիւնը։ Եւ Ցուցահանդէսին տնօրէն ժողովը, խնդրին աւելի միջազգային եւ աւելի տիեզերական հանդամանք մը տալու համար, որոշեց հրատարակել, ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհին ամէնէն նշանաւոր մարդոց եւ ամէնէն աւելի մշակուած միտքերուն կարծիքները, ժամանակակից մտաւորական շարժման մասին, գրականութեան, գեղարուեստի ու գիտութեան ընդարձակ դաշտերուն մէջ։ Այս՝ մարդկային հմտութեան երեք գանազան ճիւղերուն համար պատրաստուեցան տասնըվեց հարցումներ, որոնց պիտի պատասխանեն, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջէն ընտրուած տասնըվեց անձեր, իւրաքանչիւրը միակ հարցման մը, անշուշտ։

Ահա թէ ի՞նչ նիւթերու վրայ որո՞նք

---

[3] ԺԻԻԼ ՄԱՌԻ

ՇՈԳԵԿԱՌՔԻՆ ՈՃԻՐԸ

(ԹԵՐԹՕՆ «ԾԱՂԻԿԻ»)

«Եւ որովհետեւ Մառի-Լուիզ գեղեցիկ պիտի ըլլայ. հաւանականաբար, այդ իմ պատրաստած երիտասարդս ալ պիտի սիրէ զայն։»

«Ձեր խոստումը կատարեցիք. անանկ չէ՞, Ժան Կէոռիէ։ Ձեզ ընտրեց Պ. տը Թէոնուառ, կատարելապէս յաջող ընտրութիւն մը կատարելով, որովհետեւ դուք կը միացնէք ձեր վրայ, բոլոր կանխապէս գրուած պայմանները։ Ահա այս պարագան կ'ուզէի յիշեցնել ձեզի, Պ. տը Թէոնուառ, այս պարագան կ'ուզէի կրկնել անդամ մըն ալ հոս, Պ. տը Միւսիտանի, տիկնին, ու օրիորդ Սիւզանի ներկայութեան, որպէսզի անոնք ալ գիտնան թէ դուք ամէն անձնուիրութիւն ինձմէ պահանջելու իրաւունք ունիք։

—Աղէ՛կ աղէ՛կ, Մարժիվալ, — կ'ըսէր դրամատէրը յուզուած ձայնով մը, — ինչ որ ըրի չատ պարզ բան մըն է, ոեւէ մէկն ալ պիտի ընէր իմ տեղս։

Մարժիվալի խօսած ատեն, Մարի-Լուիզ ձեռքը երկնցուցեր էր Կէսիէի, որ գորովով համբոյր մը դրոշմեր էր անոր վրայ։

—Ես ալ, ըսաւ յետոյ Կէսիէ, ե՛ս ալ Պ. տը Թէոնուառ, Պ. Մարժիվալի պէս ձեզի կը պարտիմ բովանդակ յաջողութիւնս. ձեզի կը պարտիմ ոչ միայն այն ինչ որ եմ, այլ այն որ պիտի ըլլամ տակաւին, աւելցուց, Մառի-Լուիզի երեսը նայելով։ Անձնուիրութիւնը զոր կը նուիրէ ձեզ Պ. Մարժիվալ, ե՛ս ալ կը մատուցանեմ ձեզի, անսահմա՛ն անձնուիրութիւն մը։

—Քա՛ջ տղաս, մրմնջեց դրամատէրը։

Տիկ. տը Թէոնուառ, նոյն պահուն դացեր փոուեր էր դարձեալ բազմոցին վրայ։

Ոսկէէ գնդասեղներու հետ կը խաղար եւ ճիշդ այդ խաղի պահուն յանկարծ աբիւներ էր իր ճերմակ թեւը . . .

Սիւզան եւ Մառի-Լուիզ ջերմանոցէն դուրս ելեր էին եւ պարտէզին մէջ կը պտտկէին, ցած ձայնով խօսելով իրենց երջանկութեան վրայ։

Թէոնուառ, Մարժիվալ եւ Կէսիէ ուրիշ կողմ մը գացեր էին եւ Տիկ. տը Թէոնուառ վայրկեան մը առանձին մնացեր էր կոմսին հետ, ջերմանոցին մէջ։

Կոմսը չնշմարեց անդամ այս առանձնութիւնը։

Աչքերը վար, տխո՛ւր տխուր կը մտածէր։

Անտոէա մատին ծայրովը անոր ուսին դպաւ։

Կոմսը վեր առաւ գլուխը։

—Ի՞նչ կար որ առանկ խօսեցար քիչ առաջ, — հարցուց Անտոէա։

—Ոչի՛նչ. ըսի ինչ որ կը զգայի։ Կը նախանձիմ կոր։

Անտոէա ուսերը թօթուեց։ Նայուածքը վայրագ էր։

—Քիչ մնաց, աւելցուց յետոյ, մէջտեղ հանէիք իրողութիւնը. քիչ մնաց որ ամուսինս հասկնար թէ Սիւզան իր աղջիկը չէ։ . . Ի՞նչ յայտնութիւն։ Կորսուա՛ծ էի։ Եւ ինչո՞ւ, կ'աղաչե՛մ.

—Իրաւունք ունիք։ Ներեցէ՛ք ինծի։ Եւ սակայն սուտ չեմ ըսեր կրկնելով, թէ կը նախանձիմ Թէոնուառի վրայ, կը նախանձիմ հիւանդ ըլլալու չափ։ Կը նախանձիմ անոր համար որ, չեմ կրնար աղջիկս կոչել Սիւզանը։ կը նախանձիմ անոր համար որ, իմ տեղս ուրիշ մէկը կը սիրէ, — անանկ մէկը, որ ոչինչ ըրած է անոր, բաց ի անուն մը տալէ։ կը նախանձիմ որ անիկա կը մտածէ այդ աղջկան երջանկութեան, կը նախանձիմ անոր ամէն ըրածին, ամէն բանին վրայ։ Եւ ատիկա՛ է որ կը տխրեցնէ զիս։ Այդ պատճառով կը ճամբորդեմ երկար ամիսներ։ Օրեր ունիմ, որոնց մէջ լաւագոյն կը համարիմ բնաւ չտեսնել Սիւզանը, քան թէ զայն երջանիկ տեսնել անոր համար։ Ինչպէ՛ս ընէի որ կարենամ պզտիկ տեղ մըն ալ ես գրաւել աղջկանս սրտին մէջ։

—Կը տառապիք, դիտեմ, ըսաւ Անտոէա։ Երբե՛ք այսքան անկեղծօրէն սրտերնիդ բացած չէիք ինծի։ Կը ցաւիմ ձեր տխրութեան վրայ, բայց ձեզ չեմ մեղքնար։

Կոմսը սարսռաց։ Անտոէա նոյն պաղ շեշտով չարունակեց.

—Զէ՛, չեմ մեղքնար։ Եւ ինչո՞ւ մեղքնամ։ Ճամբորդութիւնը մէկէն ի մէկ սկսաք սիրել։ Պէտք կա՞ ձեզի յիշեցնելու տասնրութը տարի առաջուան այս պատմութիւնը։ Այդչա՞փ անզգօ է յիշողութիւնդ։

—Դիտեմ թէ յանցանք գործեցի, Անտոէա։

—Այո՛, մեր երկուքին գո՛ւք պէտք է որ կարմրիք իրեն առջեւ։ Տասնըվեց տարեկան էի երբ ձեզ ճանչցայ։ Հրապուրիչ էիք եւ վտանգալից միանգամայն։ Վտանգը չտեսայ եւ հրապուրուեցայ։ Այն օրը նրշմարեցի՞ որ յղի էի, լուր տուի ձեզի։ Հետեւեալ օրը, դուք, վա՛ա, Ֆրանսայէն մեկնած էիք . . .։

«Երբ վերադարձաք, ամուսնացած էի Պ. տը Թէոնուառի հետ, որ ձեր մեկնելէն առաջ խնդրած էր ձեռքս, եւ որ երբեք բան մը չգիտցաւ մեր գաղտնիքին նկատմամբ։ Իր բարեկամը եւ ընկերակիցը եղաք։

«Ձեր ներկայութիւնը ցաւ պատճառեց ինծի, որովհետեւ կը մեղքնայի ձեզ։ Կը տեսնէիք այն սիրուն աղջկան մեծնալը. գիտէիք թէ ձեր զաւակն է ան, եւ չէի՛ք կրնար մէջտեղ հանել, չէի՛ք կրնար ըսել թէ իր հայրն է։

«Բայց ալ չեմ մեղքնար ձեզ։ Ձեր պատիժներն են ատոնք։

—Ինչ որ կ'ըսէք ճշմարիտ է . . . բաւական գոմսը խղդուկ ձայնով . . . բայց կը տառապիմ, կը տառապիմ։

Անտոէա լռիկ, դիտեց զայն ոտքէն մինչեւ գլուխը. յետոյ, առանց բառ մը արտասանելու, այնպէս խորտակուած ու ժժգոյն ձգեց զայն։

(Շարունակելի)

պիտի պատասխանեն.—Մամուլի մասին հարցումը ուղղուած է՝ Շուէյցարիոյ Օսքար Թագաւորին.—Ներքին քաղաքագիտութեան հարցում՝ Վալտէք Ռուսսոյի.—Ընկերային գիտութեան հարցում՝ Հէրպերդ Սպէնսրի.—Միջազգային քաղաքագիտութեան հարցում՝ Անգլիոյ գաղթային Նախարար Գ. Զէմպրլէնի.—Բարոյագիտութեան հարցում՝ Լէոն Թոլսթոյի. — «Մխիթիզմ»ի յառաջդիմութեան վրայ հարցում՝ Էմիլ Զոլայի.—Ֆէմինիզմի հարցում՝ Ռումանիոյ թագուհիին, Քառմէն Սիլվա.— Բժշկութեան հարցում՝ Բրոֆ. Վիրխովի.—Բնագիտութեան հարցում՝ Էտիսընի.—Բնալուծութեան հարցում՝ Պէրթլօի.—Գրականութեան հարցում՝ Ժ. Պրանդէսի.—Տռամատիք թատրոնի մասին հարցում՝ Պիորնսընի.—Տրամատիք արուեստի հարցում՝ Սարա Պէռնառի.—Արուեստի վրայ հարցում՝ Մաքս Քլինկէրի.—Երաժշտութեան հարցում՝ Բիէդրօ Մասքաննիի.—

Կարելի է այժմէն գուշակել թէ, այսքան՝ իւրաքանչիւրը իր ճիւղին մէջ իրապէս հմուտ անձերու կողմէ, մասնաւոր հարցարաններու համաձայն տրուած պատասխանները ինչ աստիճանի կարեւոր գործ մը պիտի կազմեն, իրարու քով գալով, կարեւոր՝ ամբողջ մարդկութեան արդի մտաւորական զարգացումը ցոյց տուող համայնապատկերի մը չափ անուշտ։

ՆԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ.—Թագապետական Գ. չրջանակի տնօրէն անուանուեցաւ քաղաքապետարանի Թղթակցութեանց դիւանի տնօրէն Թէվֆիդ պէյ։ Բիւրմէտիի (Եանեա) գայմագամ անուանուեցաւ Եաքովայի գայմագամ Իպրահիմ Հազզը էֆ., որուն յաջորդեց Նիֆի գայմագամ Ասպուլլահ Սապրի էֆ.։ Վիեննայի օսմ. դեսպանատան զինուորական կցորդ անուանուեցաւ Հռոմի օսմ. դեսպանատան զինուորական կցորդ միրլիվա Շեւքրի փաշա։ Ալաշէհիրի (Այտըն) նախկին անուանուեցաւ Մէհմէտ Ասըմ էֆ.։ Միլասի նախկին՝ Ալաշէհրի նախկին նախկին Խայրէտտին էֆ.։ Գարաքիլիսէի (Էրզրում) նախկին՝ Դըզըլ Բիլիսէի նախորդ նախկին Իպրահիմ էֆ.։ Եանեայի նահանգին կեդր. նախկին անուանուեցաւ Մէհմինէի նախորդ Գատը Մէհմէտ Սալիմ էֆ.։

ԱՍՏԻՃԱՆ.—Սալիսէի աստիճան տրուեցաւ եւմտական նախարարութեան թոշակներու ընդհանուր հաշուակալութեանց դիւանին քարտուղարներէն Ահմէտ Համտի էֆ.։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Ա. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Տիարպէքիրի կուսակալ Ֆաիկ փաշայի եւ Դ. Օսմանիէ Մամուրէթիւլազիզի տէֆթէրտար Հասպի էֆ.։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ. — Վերջին երկրաշարժի միջոցին Սելանիկի չէնքերուն կրած վնասները 100,000 օսմ. ոսկիի կը հասնին։ Զուրի կարեւոր աղբիւր մը բացուած է Սթրումիցա գաւառակին Բուքիչ գիւղին մէջ։

ԻԶՄԻՐԻ ՄԱՀՍԱՏՈՒՆԸ. — Իզմիրի մաքսատան մէջ վերջին երեք տարիներու միջոցին կատարուած գործառնութիւնները հետեւեալ զումարներուն համեմատութեամբ եղած են.—1899ին եղած է 4,621,480 ղրշ.ի ներածում եւ 5,283,465ղրշ.ի արտածում, 1900ին եղած է 2,671,666ղրշ.ի ներածում եւ 4,246,357ղրշ.ի արտածում, իսկ 1901ին եղած է 3,497,518ղրշ.ի ներածում եւ 9,051,204ղրշ.ի արտածում։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. —Եւմտական նախարարը երէկ Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ։

* * Աւստրիական դեսպան Պարոն Ֆոն Քալիչէ եւ սերպիական դեսպան Պ. Սավա Կրուիչ երէկ Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին եւ արտաքին գործոց Նախարար Թէվֆիզ փաշայի հետ։

* * Պարսկական դեսպան Իշխան Միրզա Բիզա խան եւ ամերիկեան դեսպան Պ. Լէյմէն երէկ Բ. Դրան մէջ տեսակցութիւններ ունեցան արտաքին գործոց Նախարար Թէվֆիզ փաշային հետ։

ՊՈԼՍՈՅ յունական դեսպան Մաւրոքորտաթօ իշխանին տեղ՝ որ պիտի հրաժարի, ասկէ առաջ ըսուեցաւ թէ նոյն պաշտօնին պիտի կոչուի Եգիպտոսի յունական հիւպատոսը։ Այսօր նոր լուր մը կը հաղորդէ թէ, Իշխան Մաւրոքորտաթօէ վերջ, յառաջիկայ օգոստոսին, Պոլսոյ յունական դեսպանութիւնը պիտի ստանձնէ Պերլինի յունական դեսպան Պ. Բանկապէ։

ՅՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանատան Ա. քարտուղարը՝ Պ. Մարթէն՝ որ քանի մը ամսէ ի վեր արձակուրդով բացակայ կը գտնուէր մայրաքաղաքէս, երէկ Պոլիս հասաւ։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.—Ֆիկառօ թերթը իր վերջին թիւերէն մէկուն մէջ խօսելով հետզհետէ նորոգուող օսմ. պատերազմական նաւերուն վրայ, կը գովաբանէ օսմ. նաւատորմին ըրած յառաջադիմութիւնները, եւ կ'աւելցնէ թէ, այս ընթացքով, երկու տարիէն, տասնուեակը նաւեր պարունակող զօրաւոր տորմիղ մը պիտի ունենայ Թուրքիա։ Այդ տասնեակը նաւերէն, յայտնի է թէ, ուրը Պոլսոյ Թէրսանէին մէջ պիտի չինուին, հինգը՝ Ճենովայի Անսալտո նաւարանին մէջ, երկուքը Գերմանիա՝ Քիլի մէջ, երկուքը Անգլիոյ Արմսթրոնկ նաւագործարանին մէջ եւ մէկն ալ Ամերիկայի Ֆիլատէլֆիա քաղքին նաւարաններուն մէջ։

ԿԱՅՍ. ԻՐԱՏԷԻ մը համաձայն այսուհետեւ թէպրիեի զըմմեքի (առնելիքէ զերծ կացուցման) տեղեկագիր չպիտի տրուի հրաժարող պաշտօնեայի մը, մինչեւ որ եւմտական նախարարութեան հետ բանակցելով չըստուգուի թէ այդ պաշտօնեան իրապէս առկախ պահանջումներ չունի։ Ասկէ զատ եթէ պաշտօնեայ մը հրաժարեցուցուի, իրեն նոր պաշտօն պիտի չտրուի, մինչեւ որ նահանգին հաշուակալին կնիքը կրող եւ եւմտական նախարարութեան կողմէ վաւերացուած իլմուխապեր մը ցոյց չտայ թէ, պաշտօնին վրայ գտնուած ատենէն, իր եւ կառավարական մնացուկին միջեւ ամէն հաշիւ փակուած է։

ԻԶՄԻՐԻ օտար ապրանաց մաքսատան գործառնութեանց մասին քննութիւններ կատարելու համար, ասկէ առաջ նոյն քաղաքը զրկուած էր, մաքսային վերատեսչութեան քննիչներէն Նուրի պէյ։ Նուրի պէյ վերջին անգամ իր քննութիւնները աւարտած ըլլալով մայրաքաղաքս վերադարձաւ եւ իր տեղեկագիրը մատոյց մաքսային քննիչ յանձնաժողովին։ Նուրի պէյ կ'ըսէ թէ, Իզմիրի օտար ապրանաց մաքսատան տնօրէնութիւնը մինչեւ հիմա պէտք եղած կերպով չէ կատարած մաքսատուն հասնող ընդհանուր ապրանքներու գործողութիւնները։ Յայտնի է թէ Էրէյլիի հանքածուխը մաքսատուրքէ զերծ է։ Արդ, այդ մաքսատան մէջ, շատ մը օտար երկրի արտադրութիւն եղող հանքածուխներ առանց մաքսատուրքի ընդունուած են, ըսելով թէ Էրէյլիի ապրանք են։ Եւ ասիկա ո՛չ թէ սխալելով. որովհետեւ օտար երկրի հանքածուխ մը եւ Էրէյլիի հանքածուխը մէկ ակնարկով կարելի է իրարմէ զանազանել։ Այս հանքածուխի խնդրին նկատմամբ յիշեալ քննիչը Նուրի պէյ, բերանացի բացատրութիւններ ալ տուաւ մաքսային Վերատեսուչին։

ԿԱԼՈՒԱԾ ՈՒ ՀՈՂ.—Պեռական Խորհրդոյ Թանզիմաթի ճիւղը որոշեց ծանուցանել Ներքին Գործոց Նախարարութեան որպէսզի այս վերջինս բոլոր նահանգներու իշխանութեանց հրամայէ թէ, եթէ ո՛ եւ է մէկը առանց պաշտօնական սեանսի մը կամ ուրիշ օրինական թուղթերու, ուրիշին կալուածները եւ հողերը իւրացնելու փորձեր ընէ, անմիջապէս պէտք եղածը ի գործ դնեն զայն հեռացնելու համար, անսասողներն ալ պատժելով։

ՏԱՐԱԳՈՒԹԻՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.—Յունիս 27էն մինչեւ յուլիս 4, թագաւորական ինը չրջանակներուն մէջ թոքախտէ մեռած են 35 հոգիներ, ժանտախտէն (թիֆօ)՝ 5, կարմրախտէ՝ 4, հարսանիքէ՝ 8, կեղծմաչկէ (գուլպօղան) 5։ Նոյն չաբթուան միջոցին ամէնէն քիչ տարածուած հիւանդութիւններ պատահած են Վոսֆորի գիւղերուն մէջ։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ Լօրդ պահականաւը երէկ Սեւ Ծով գնաց։ Լօրդ պիտի այցելէ օսմանեան եւ ռուսական նաւատորմիղներ, ինչպէս նաեւ Կալաց եւ Վառնա։

ՄԷԱՐԻՑԻ ժողովին նախագահ Ալի Հայատր էֆ.ի հիւանդութեան պատճառաւ, անոր պաշտօնը պիտի վարէ առժամապար, նոյն ժողովին անդամ Զիյնիւլապէտին էֆ.։

ԳՈՂ.—Բանի մը ամիս առաջ Պայանդրի Հայոց եկեղեցիին մէջ պատահած գողութիւններուն հեղինակները ձերբակալուեր են վերջապէս, եւ անցեալ օր Իզմիրի պատժապատ վերաքննիչ ատենին առջեւ դատապարտուեր են երեքական տարուան բանտարկութեան։

ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՀՐԴԵՀԸ.— Երէկ առաւժամը 4ին ատենները Շիշլիի թրամուէյի ալսոռներուն ետեւը գտնուող յարդի ու խոտի մթերանոցներէն հրդեհ ծագեցաւ։ Անմիջապէս զինուորական եւ թաղային ջրհանկրաց խումբերը հասան եւ յաջողեցան երկու մթերանոցները այրելէ վերջ մարել բոցերը։ Մթերանոցները 250 ոսկիի ապահովագրուած են եղեր օսմ. ապահովագրական ընկերութեան։

ԱՆՑԵԱԼ շաբաթ օրը Պրէֆիկի Աք Մէսճիտ թաղին մէջ հրդեհ մը ծագեր է եւ այրեր են 9 տուներ ու 3 խանութ։

ՇՐՕՏՐԱՑԻ ռուսական հիւպատոսը Պ. Զէրբինա՝ նոյն պաշտօնով Միթրովիցա փոխադրուած է։ Պ. Զէրբինա նախ Թրէբէթէի ճամբով Բեթերսպուրկ գնաց ուսկից պիտի վերադառնայ իր նոր պաշտօնատեղին։

ՀԱՄԱ-ԲԱՑԱԳ երկաթուղիի գծին վրայ կառախումբերու երթեւեկութիւնները մօտ ատենէն կանոնաւորապէս պիտի սկսին եղեր։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ գահակալութեան տարեդարձին օրէնքի՝ այսինքն յառաջիկայ օգոստոս 19էն սկսեալ, Թուրքիոյ Նամակատուները պիտի սկսին Մանուա-Բօստի գործառնութիւններ ընել այն օտար երկիրներու հետ ալ, որոնց հետ համաձայնութիւն գոյանայ։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ.—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց չուտով քննութիւն մը կատարելով հաստատել թէ Թուրքիոյ հունձքերուն վիճակը այս տարի, բաղդատմամբ նախորդին ինչպէս է։ Երկրագործական նախարարութիւնը պէտք եղած տեղերը դիմելով այս տարուան հունձքերու վիճակը ներկայացնող ցուցակներ պատրաստել տուաւ եւ զանոնք մատոյց Կայս. Պալատ։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ վերատեսուչ Նազիֆ փաշա տկար է։

ԱՅԱՍՈՒԼՈՒՔԻ թուղի բերքը անցեալ տարուան հետ բաղդատելով հարիւրին 30-40 պակաս պիտի ըլլայ, կը կարծուի։

ՇՐՕՏՐԱՑԻ նահանգին վարժարանները Նորոգուիլ սկսեր են։

ՄԵԾ - ԵՊԱՐՔՈՍՈՒԹԵԱՆ թարգման Խայրէտտին պէյ երէկ Եւրոպա ուղեւորեցաւ։

«ՆԷՇՈՒՊՐԼ» անուն եւ 12 թնդանօթներ ու 180 նաւազ ունեցող ամերիկեան մարտանաւ մը Պէյրութի նաւահանգիստը հասեր է եւ թնդանօթի հարուածներով ողջունուեր։

ՈՃԻՐ.—Տարսոնի մէջ կօշկակար Փանոս անուն Հայ մը քանի մը տեղէն կը վիրաւորէ Զալուքճիօղլու Գրիգոր ըսուած անձը որ երկու օր վերջը կը մեռնի։ Ոճրագործ Փանոս ձերբակալուած է։

ՔՐՈՆԻԿ

ՄԱՀ

Հ. ԱՐՍԷՆ ԱՐՔ. ԱՅՏԸՆԵԱՆԻ

Բանկալթիի Վիեննական Մխիթարեանները երէկ իրիկուն, ուշ ատեն ստացան հետեւեալ հեռագիրը՝ որ Վիեննայի Մխիթարեանց Ընդհանրական Աբբայ Հ. Արսէն Արքեպիսկոպոս Այտընեանի մահը կը գուժէր.—

ՎԻԵՆՆԱ, 24 Յուլիս.—Խորին ցաւով կը ծանուցանենք Ձեզի մեծիր՝ մեր սիրելի Ընդհանրական Աբբայի, որ հանգաւ ի Տէր յուլիս ամսոյ 24ին գիշերը։

ՄԽԻԹ. ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Այս հակիրճ հեռագիրը անսկարագրելի ցաւով մը համակեց Վիեննական Մխիթարեանները, ինչպէս պիտի համակէ արդէն բոլոր անոնք որոնք հանդուցեալ արքեպիսկոպոսը ճանչցած են, եւ կամ առիթը ունեցած են գնահատելու անոր Ջանքերը, մասնաւորաբար մեր աշխարհարին կազմաւորման եւ ուսումնասիրութեան նկատմամբ։

* * *

Հ. Արսէն արքեպիսկոպոս ծնած է Պոլիս, Բերայի մէջ, 1825 յունուար 7ին։ Իր նախնական ուսումը ստացած է նախ Վիեննայի Մխիթարեանց Բերայի վարժարանը, ուր գրած էին ծնողքը՝ վեց տարեկան հասակին մէջ, եւ ուր հաղիւ ամիս մը մնաց, որովհետեւ վարժարանը այրեցաւ հրդեհէ մը։ Այդ հրդեհման վրայ ծնողքը զինքը դրին Դալաթիա, Վիեննական հարց վարժարանը ուր առաջին օրէն մեծ ընդունակութիւն մը ցոյց տուաւ եւ ուր հաղիւ տարի մը մնալէ վերջ, 1833ին փոխադրուեցաւ դարձեալ Վիեննական Հարց Բերայի վարժարանը։ Այտընեան այդ վարժարանին մէջ գրաբարի առաջին ծանօթութիւնները ստացաւ Հ. Վրթանէս Վ. Զալրխեանէն, եւ հոն է որ կուսակրօնութեան կոչում ունենալը յայտնեց, որուն վրայ, 1835ին փոխադրուեցաւ Եւրոպա Վիեննական Մխիթարեանց վանքը։ Իր կենսագիրը՝ Հ. Դաւրիէլ Վ. Մէնէվիշեան, կը նկարագրէ թէ ինչ յաջող աշակերտութեան շրջան մը անցուցած է Այտընեան, մինչեւ 1845 նոյեմբեր մէկ, որ ատեն եկեղեցական ձեռնադրուեցաւ։ Մինչեւ այդ թուականը շատ տարածուն հմտութիւն մը ձեռք բերած էր եւ տիրացած գերմաներէնին, ինչպէս նաեւ փիլիսոփայութեան եւ նոյն իսկ աստղաբաշխութեան։

Քահանայութեան աստիճանը ստանալէն վերջն է որ կը սկսի Այտընեանի գրական կեանքը։ 1845 ին կը թարգմանէ Կիկերոնի Միլոնի ճառը՝ ոսկեդարեան դրաբարով։ Նոյն ատեններն է որ իր հեռադիտութեանց շնորհիւ կը յայտնուի Սադաթանգեղոսի ձեռագրին կրկնագիր ըլլալը, այսինքն տեսնուող գրչագրերուն տակ անտեսանելի գիրեր ալ գտնուիլը, բան մը զոր ինք ապացուցած է։ 1847 ին կը պատրաստէ հայերէն տառերով մեծ երկրագունտ մը որ իր տպագրութեան մաքրութեամբն ու կանոնաւորութեամբը զարմանքը կը շարժէ նոյն իսկ Վիեննայի աշխարհագրական ընկերութեան նախագահին։ 1851 ին ալ կը պատրաստէ արաբերէն մեծ երկրագունտ մը որ անտիպ կը մնայ տակաւին։ Իր գլխաւոր գործը, ան որ անվիճելի տեղ մը պիտի տար իրեն մայրագրականութեան մէջ, «Բնական քերականութիւնը», վերջացուցած է 1865ին, եւ բանասէրները գիտեն թէ ինչ անզուգական երկ մըն է ատիկա, երկ մը մանաւանդ որ գլխաւոր հիմը կազմած է բոլոր աշխարհաբարի քերականութիւն պատրաստողներուն։ Այդ հատորը լոյս տեսաւ 1866 ին, եւ, ինչպէս արդէն ըսած է Հ. Մէնէվիշեան, կատարեալ époque մը կազմած է աշխարհաբար լեզուին մէջ։

Բոլոր այդ աշխատութիւնները գլուխ հանելով հանդերձ, Այտընեան Արքեպիսկոպոս չատ գործունեայ կեանք մը անցուցած է եւ յաջորդաբար ճամբորդած երբեմն Պոլիս, Երբեմն Իզմիր, Այտին, Բարիզ եւ կամ Վենետիկ։ Այդ ճամբորդութեանց ընթացքին մէջ ատիթը ունեցած է օգտակար ըլլալու իր դաստիարակ եւ մատուցած է ծառայութիւն մը որուն արժէքին մէջմէկ գրաւականներն են իր հասցուցած բազմաթիւ աշակերտները։ 1851ին առաջին անգամ իրր դաստատ գացած է Իզմիր, 53 ին կրկին Վիեննա վերադարձած է, եւ տարի մը մնալէ վերջ կրկին Իզմիր գացած է ուր 1856 ին, Աւստրիական հիւպատոս Պ. Սթայնտէլ իրեն յանձնած է իր զաւակներուն կրթութեան հոգը։ Այդ ատենները, Այտընեան որ արդէն իսկ թուրքերէն, դերմաներէն, ֆրանսերէն եւ յունարէն լեզուները կատարելագործած էր, մեծ սէր մը տուաւ նկարչութեան եւ բաւական ալ յառաջդիմեց։ Պատրաստած է չատ մը կրօնական նկարներ, ինչպէս նաեւ Մխիթար Աբրահոր կենսագրիրը։ 1867ին վարիչ կարգուած է Վիեննայի Մխիթարեանց Պոլսոյ վարժարանին, եւ մինչեւ 1876 բազմաթիւ աշակերտներ հասցուցած է, աշակերտներ որոնք մեծ դիրքերու տիրացած են այսօր։ Այտընեան ինքնաբերաբար հրաժարեցաւ այդ պաշտօնէն եւ անկէ վերջ, մինչեւ 1886՝ իր ընդհանրական արբայ ընտրուելուն թուականը, յաջորդաբար՝ 1881ին «Նախագահ» կարգուած է եկեղեցական երգոց մասնաժողովին, 1882ին անդամ՝ Պոլսոյ «Հայրապետական ծխատանի մասնաժողովին»։ Նոյն տարին անդամակցած է Միսթանութեան վանական ընդհ. ժողովին եւ կարգուած է Մեծաւոր Մայր վանքին։

Այտընեան միշտ մեծ սէր տուած է եկեղեցական երգեցողութեան եւ մասնաւորաբար 1854էն սկսած է դարման մը փնտռել՝ եկեղեցական երգերը օտարամուտ յաւելուածներէ մաքրելու համար։ Այդ նպատակով երկար աշխատութիւններ ունեցած է Վիեննա, նախ Բրոֆ. Վայսի եւ յետոյ Բրոֆ. Պէյտի հետ, եւ այդ աշխատութեանց շնորհիւ կրցած է բան բաւականին հասնիլ իր նպատակին։ Իր ջանքերուն արդիւնքն են նաեւ Վիեննայի Մխիթարեան տպարանին նոր ու գեղեցիկ տառերը։ Ինք եղած է նաեւ հիմնադիրը «Հանդէս Ամսօրեայ»ին, որուն ունեցած օգտակարութիւնը մեր գրականութեան բանասիրական ճիւղին՝ ոչ ոք կրնայ կասկածի ենթարկել։ Իր Արքայութեան օրով անգին օգտակարութիւն մը ունեցած է Վիեննայի Մխիթարեանց Միսթանութեան, եւ մասամբ իր ջանքերովն է որ այդ յարգելի միաբանութիւնը այսօր կրնայ պարծիլ այնքան կարող ու հմուտ երիտասարդ անդամներով։ Իրաւ է որ այս վերջերս Միսթանութեան մէջ խնդիրներ ծագեցան իր անձին յուրջը, բայց վերջապէս հիմա բոլորովին անտեղի պիտի ըլլայ այդ անցեալ խնդիրներուն վերադառնալ, մանաւանդ որ Այտընեան ոչ մէկ դեր ունեցած է բոլոր ատոնց մէջ եւ աւելի իր գիտնական տկարութենէն առաջ եկած մաքի վիճակն է զոր մէկ քանի միաբաններ ուզած են չահագործել։ Իր յիշատակը երբեք չպիտի մոռցուի միաբանութեան մէջ եւ ամէն Մխիթարեան միշտ յարգանքով, պատկառանքով պիտի յիշատակէ իր անունը՝ որ այնչափ մեծ փայլ մը տուած է բոլանդակ Միաբանութեան։

Ինչպէս կը յիշուի, Վիեննայի Մխիթարեանները 1895ին մեծ հանդիսաւորութեամբ տօնեցին Այտընեանի գրական ու եկեղեցական գործունէութեան յիսնամեայ յոբելեանը, եւ այդ պատեհութեամբ է որ Միաբանութեան ամէնէն կարող անդամներէն մէկը, Հ. Դաւրիէլ Վ. Մէնէվիշեան հրատարակեց Այտընեանի լիակատար կենսագրութիւնը, գործ մը ուրկէ քաղած ենք բոլոր այս տեղեկութիւնները։ Կը յիշուի նաեւ թէ իր ակարութեան պատճառաւ, վերջերս, Հռոմի կարգադրութեամբ քաշուեցաւ գործոն արբահայրութենէ, եւ պատուակալ արբահայր մը դարձաւ։

* * *

Հ. Արսէն Այտընեան Գ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշանով պատուուած էր կայս. կառավարութեան կողմէ։ Աւրստրիական կառավարութիւնն ալ Ֆրանց Եոզէֆ պատուանշանին Մեծ-Խաչը շնորհած էր իրեն։ Արքեպիսկոպոս ձեռնադրուած էր Սաղամինայ վրայ։

Այտընեան արդէն իսկ երկու տարի առաջ անկողին ինկած էր ազիքներու բորբոքման մը պատճառաւ, հիւանդութիւն մը՝ ուրկէ չատ դժուարաւ միայն կրցաւ ճողոպրիլ։ Ատկէ ետքն է որ մասնաւորաբար շնչուած էր իր սրտի հիւանդութիւնը՝ ուրկէ բժիշկները միշտ զգուշացուցած են զինքը։ Յուլիս 18ին եւ 19ին զիւղ պիտի ելլէ եղեր բայց չէ կրցեր, յանկարծական տկարութիւն մը զգալով։ Հիւանդացեր է յուլիս 20ի գիշերը եւ մեռեր է յաջորդ գիշերը։

Այսօր, Վիեննայի Մխիթարեանց Պոլիս գտնուող անդամները ցաւակցական երկար հեռագիր մը ուղղեցին Վիեննա։ Մօտ ատենէն հոգեհանդիսատան պաշտօն պիտի կատարուի Բանկալթիի Վիեննական Մխիթարեանց վանքին մէջ։ Պաշտօնին օրը պիտի ծանուցուի հրապարակաւ։

Մելիտոսեան էֆ. երէկ մայրաքաղաքս վերադարձաւ Խարբերդէն՝ ուր զրկուած էր Սանասարեան խնամակալութեան կողմէ, Սորսորի հողերը քննելու։

×

Զարսանճաղի առաջնորդ Կորիւն վարդապետի պաշտօնը վաւերացնող Կայս. Պէրատը յանձնուեցաւ Պատրիարքարան։

×

Երէկ տեղի ունեցաւ Պէրպէրեան վարժարանի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը։ Այս տարուան չրջանաւարտներն են Պ. Պ. Պարոյր Բէչեան, Յովհ. Սեթեան, Հրանտ Գազանճեան, Սարգիս Թոռնիկեան, Գարապետ Հանէսեան, Արամ Մէրճեան եւ Երուանդ Օտապաշեան։ Վարժարանը յառաջիկայ արձակուրդին պիտի ընդարձակուի ճարտարապետ Թահմազեան Սրամ էֆ.ի հսկողութեամբ։

×

Բանկալթիի Վիեննական Մխիթարեանները կը հերքեն իրենց վանքէն մեծարժէք զգուութիւն մը կատարուած ըլլալը։ Այդ լուրը որուն մենք ալ արձագանգ եղած էինք, թողորովին սխալ է։

ԵՂՆԻԿ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՊԱՊԱԵԱՆ

ԻՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Հակառակ Տրապիզոնի առաջնորդ Եղնիկ վարդապետի պատուախնդրութեանց, նախորդ չորքօր տեղական ամէն թերթերու մէջ խիստ քննադատականներ երեւցան իր մէկ նոր արարքին նկատմամբ, ինչ որ կ'ապացուցանէ թէ մինակ «Մամիկոնեան» չէ իրեն դէմ գրող։ Սորեւ կը հրատարակենք նամակ մը՝ զոր մեզի զրկած է իրազեկ անձնաւորութիւն մը, տէր անվիճելի կերպով պատուաւոր գիրքի մը, եւ որ տխուր բայց յստակ դիտեցողութեամբ մէջ ցոյց կու տայ թէ ինչպէս Եղնիկ վարդապետ իր առաջնորդական պաշտօնը պարզապէս խանութի մը դարձուցած է իր անձին համար։

Ահաւասիկ այդ նամակը.—

* * *

ԿԻՐԱՍՈՒՆ, 27 յունիս 1902

Խղճի պարտք մը կատարած ըլլալ կը կարծենք, արձագանգը ըլլալով այն իրողութեանց ու տարօրինակութիւններուն, որոնք տեղի ունեցան ու կ'ունենան կիրասոնի մէջ, ժամանակէ մը ի վեր։

Համեստութեան քօղը որչափ ալ ուժով պարուրած ըլլայ՝ կու գայ պարագայ մը ուր կը պարտաւորուիս թօթափել զայն եւ հետեւիլ ձայնի, մը որ ներսէդ կու գայ, յորդ պոռթկումով մը, քեզ հարկադրելու ասպիսան՝ խօսելու գիտցածդ, տեսածդ ու լսածդ։ Ցիշատակուածէն տարբեր չէ մեզ ալ հրապարակ ելլել հարկադրող պարագան, որ մոռցնել կու տայ ամէն նկատում եւ հաշիւ։

** Զարմանալի չէ եթէ ամէն անհատ գործելու կերպ մը ունի։ կան անհատներ որոնք կատարելու գործ չգտած ատենին կը ստեղծեն զայն... եղածը աւրել ջանալով, եւ չեմ կարծեր թէ պիտի զարմանաք երբ լսէք թէ, այս դասին կը վե-*

բարերի Տրապիզոնի նորընտիր առաջնորդն ալ, սա ստոյգ պատճառով որ քիչ թէ շատ ճանչնալու պատիւը ունեցաք զայն։

Նորին Գերապատուութիւնը իր անդրանիկ այցելութիւնը տուած ատեն հոս, աշնան, կարեւորութիւն չտուաւ քանի մը կարգադրելի խնդիրներու, որոնք իրմով հաւանական էր թէ շուտով պիտի դանէին լուծում, հիւրընկալուեցաւ արժանաւորապէս, կանոնաւոր չգտաւ Թաղ. Խորհուրդ, հոգաբարձութիւն, դըպրոց եւն., որովհետեւ . . . կանոնաւոր էին եւ պարտաճանաչ. ինչ որ ուղածին պէս գտաւ, եկեղեցիի պաշտօնեան էր, Տէր Ներսէս քահանայ Սաղպաղարեանը, ծանօթ իր անկարողութիւնով։ Քարոզեց ու պատարագեց, նիւթապաշտ եկեղեցականի մը տպաւորութիւնը թողլով ժողովուրդին վրայ, վասն զի իր խօսքերը միշտ նիւթին վրայ ու շուրջը դարձան։ Պաշտօնին ու դիրքին անպատշաճ կերպով մը ընդունեց այցելողները, որոնց մեծագոյն մասը վերջինը համարեց իր առաջին այցելութիւնը։ Իր տասնհինգօրեայ այցելութեան բովանդակ պարապ միջոցին, հաղիւ ժամանակ գտաւ հարեւանցի այց մը ընելու երկսեռ վարժարանները, մեկնելու նախընթաց օրը միայն։ Բայց եւ այնպէս, կրցաւ ժամանակ գտնել կարգադրելու համար պտղիի եւ անոր նման խնդիրներ, որոնց միայն յատկացած նկատեց իր անդրանիկ այցելութիւնը։ Կիրասոն, ինչպէս եւ Տրապիզոնի միւս թեմերը հանդուցեալ Մատթէոս եպսկ. Նաղարեանցի առաջնորդութեան օրէն ի վեր, 20–25 տարիներ, միօրինակ կերպով պտղիի տուրքը կը վճարէր, կատարուած կարգադրութեան մը համաձայն, պակէ, թաղումէ, մկրտութենէ եւն. եւն., առաջնորդարանի սահմանեալ հասոյթներով, որոնց գումարը կը հասնէր տարեկան 4—5 ոսկիի։ Պապաեան, գիտակ (?) պաշտօնին ու կոչումին, քառորդ դարով եւ այդ միջոցին եկող դացող Առաջնորդներով նուիրագործուած դրութիւն մը չեղեալ նկատեց, եւ կլորիկ գումար մը դանձելու մարմաջով, ստիպեց Թաղ. Խորհուրդը, որ անմիջապէս 10ոսկի վճարէ իրեն։ Թաղ. Խորհուրդը թէեւ շատ ընդդիմացաւ չփոխելու նուիրագործուած դրութիւնը եւ իրեն առաջարկած ձեւով գանձելէ առաջ գալիք դժուարութիւնները թուեց, սակայն ի վերջոյ, խոհեմութիւն սեպեց տեղի տալ Պապաեանի պահանջին եւ պատրաստ դրամ չունենալուն պատճառաւ, ստորագրել պարտաւորուեցաւ պօճօ մը, զոր օրին վճարեց։

Գեր. Առաջնորդը այդ տասը ոսկիի դանձումէն քաջալերուած, նոր գումար մը եւս պահանջեց Թաղ. Խորհուրդէն, 300 ղրշ. իբր բաժին առաջնորդական պաշտօնի հաստատութեան ծախուց։

Սակայն Թաղ. Խորհուրդը ծանօթ տասը ոսկէէն հաղիւ 3-400 ղրշ. միայն կըրցած ըլլալով դանձել ժողովուրդէն, միւս կողմէ ազգ. մնուկի դատարկութեան հոգովն ու ուսուցիչներուն ըլլալիք վճարումի անհրաժեշտութիւնովը մտատանջութեան մատնուած՝ պարզեց Առաջնորդին իրաց վիճակը եւ չկրնալ վճարելու հարկին տակ գտնուիլը եւ խնդրեց որ ներողամիտ ըլլայ։ Սակայն Գեր. Պապաեանի ներողամտութիւնը սպառած էր, չըսելու համար թէ կը պակսէր, ուստի զրեց իր փոխանորդին, Թաղ. Խորհրդոյ նախագահին, որ այդ գումարը գրկուելու էր անպատճառ, եթէ ոչ . . . հրաժարում։

** Տէր Ներսէս քահանայ Սաղպաղարեանը, որուն անկարողութիւնները թուելու կրկնութիւնէն կը զգուշանանք, եւ որուն անկարողութեան պատճառաւ երկու հարիւր անուոր ժողովուրդին եկեղեցիէն բոլորովին ցրտանալը նախորդ առաջնորդներէն յետոյ, իր կարգին, Հայր Պապաեա՛ն եւս հաստատած է։ այսու հանդերձ ինք է դարձեալ որ, առաջն. փոխանորդութիւնը կը յանձնէ այդ քահանային. մինչդեռ իր նախորդները բոլորովին անյարմար նկատած եւ աշխարհական մը նախադաս համարած էին այդ պաշտօնին։ Այսչափը բաւական կը նկատենք առայժմ, Առաջն. փոխանորդը ծանօթացնելու համար։

** Ինչ որ Կիրասոնի համայնքին միտքը այսօր ամէնէն աւելի կը զբաղեցնէ՝ իր ընտրած ու սիրած Թաղ. Խորհուրդին հրաժարեցումն է, Տրապիզոնի առաջնորդին վճռական հրամանով։

Դեռ երեք տարիէ ի վեր պաշտօնի վրայ գտնուող օրուան Թաղ. Խորհուրդը, միշտ Ջանաց կանոնաւոր վիճակի մէջ պահել երկսեռ վարժարանները, որչափ կարելի է, խնամեալ դաստիարակութիւն մը տալ Ջանալով իր զաւակաց, որուն հասնելու համար քաջալաբ կուրծք տուաւ տարեկան 350-400 ոսկիի պիտճի մը, ապաւինած, ժողովուրդին կրթասիրական յօժար տրամադրութեանց։

Պաշտօնի անցած օրէն, վճարեց հետզհետէ իր նախորդէն մնացած ութսուն ոսկիի պարտք մը, եւ թէեւ գործերու նուազման հետեւանքով, տարուէ տարի բարդուած բացեր, այսօր մօտաւորապէս 120 ոսկիի պարտք մը կը կազմեն, այլ սակայն երբեք զինք սոսկացնելու բնութիւնը չունի այն, որչափ ատեն վրատահ է թէ, իր իմաստուն գործունէութեամբ միշտ արժանի պիտի մնայ ժողովուրդին գնահատելի վստահութեան ու աջակցութեան, օժանդակութեամբ Ջանասէր հոգաբարձութեան մը։

Ազգ. պարտէզներու արդիւնաւորման համար անհրաժեշտ ծախքեր ըրաւ եւ մօտէն հսկողութիւն ընելով՝ զանոնք դրաւ առաւել քան երբեք արդասաբեր ու շահաւէտ պայմաններու մէջ։

Կանոնաւորապէս ունեցաւ իրեն յատուկ դրասենեակ, տոմար, ատենագրութիւն եւ այլ արձանագրութիւն եւն., որոնց շնորհիւ ամէն տարի, ըստ օրինի ժողովուրդին ներկայացուց ընդհանուր հաշուեկշիռը, (հրաւիրելով որ տասնհինգ-օրեայ պայմանաժամու մէջ ներկայանայ ո եւ է մէկը որ դիտողութիւն ունի), ինչ որ աւելի հաստատ եւ բարձր դիրքի վրայ դրաւ իր վարկը։

Բայց որովհետեւ ի վիճակի չէր վճարելու Առաջնորդ Հօր պահանջած 300 ղրշ. ծախքը, տեղի տուաւ անոր տնաճութեան եւ ստիպեց որ, տարբեր միջոցներ ձեռք առնէ։ Ըստ այսմ, Հայր Պապաեան գրեց իր արժանաւոր փոխանորդին, «Գաւառային Ժողով» գումարել—Կանոնը ունի՞ առանկ տրամադրութիւն, կը հարցնենք, ի՞նչ տրամաբանութեամբ, մանաւանդ Թաղ. Խորհուրդ գտնուած պահուն—հաւաքել ու ղրկելու համար պահանջուած գումարը։ Եւ որովհետեւ երեւելիք կարեւորութիւն իւկ չտուին եղած հրաւէրին, Առաջնորդ Հայրը փութաց հրամայել իր Փոխանորդին, անմիջապէս առժամեայ Թաղ. Խորհուրդ մը կազմել հինգ անդամով, եւ ո՛չ միայն փութացնել պահանջուած գումարը, այլ եւ առնել իսկոյն հրաժարեցուցած Թաղ. Խորհուրդին քով գտնուած հաշիւ, տոմար, պաշտօնական կնիք, յանձնելու համար առժամեային։

Առժամեան, գիտակ անցած դարձածին եւ կատարուածներուն ապօրինաւորութեան, առաջին եւ վերջին անգամ ըլլալով ժողովուեցաւ Առաջն. Փոխանորդին, իր ապագայի Նախագահին !!! շուրջ, յայտարարեց իր «ոչ կարմքը», խօսեցաւ առաջնորդին ալ, քահանային ալ ապօրինի եւ անխորժ արարքներուն ու ընթացքներուն վրայ ու հեռացաւ, խընդրելով որ, ուրիշ անգամ հրաւիրելու յոգնութիւնը յանձն չառնէ։

Մեզ լուր կը տրուի թէ, իրողութիւնները մանրաման տեղեկագրուած են Պատրիարքարան, օրինաւորապէս ընտրուած Թաղ. Խորհուրդին կողմէ եւ հրահանգ խնդրուած։ Տարակոյս չկայ որ, Պատրիարքարանը պիտի հաճի իր իմաստուն տնօրինութիւնը փութացնել, հարկ եղած ազդարարութիւնը ընելով միւս կողմէն հայր Պապաեանի, սակայն հիմա ժողովուրդն է որ, հասկցած՝ Հայր Պապաեանի նիւթապաշտ եւ եսասէր ուղղութիւնը եւ գժգոհ, տեղի ունեցածներուն համար, մօտաւորապէս 150 ստորագրութիւններով հանրագիր մը կը ղրկէ Պատրիարքարան ու Առաջնորդարան, որպէս զի գոհացում տրուի իր ընտրած Թաղ. Խորհուրդին վերաբերուած արժանապատուութեան, եւ առնուին առաջնորդական ապօրինի հրամանները եւ ընդ միշտ արգիլուի անոնց կրկնութիւնը։

ԻՐԱՋԵԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՃԱԲՈՆԻ ԵՐԲԵՄԾԻ ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏ ՄԱՑՈՒՔԱԴԱ ԿՈՄՍԻՆ ՀԵՏ ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

Վիեննական թերթի մը, Բոլիդիզ Քոլրէսբոնտէնցի ներկայացուցիչը, այցելութիւն տալով Մացուքադա կոմսին, հետեւեալը կը հաղորդէ իր ունեցած տեսակցութեան նկատմամբ. —

«Երբեմնի ճաբոնական նախարարապետը խորին ցաւ յայտնեց ամէնէն առաջ՝ այն բանին համար, որ բազդը չ՝ունենար այն տեսակ ատեն մը Վիեննա գտնուելու, ուր կարելիութիւնը արուած ըլլար իրեն ունկնդրութեան ընդունուելու Ֆրանց Եոզէֆ կայսրէն, որ Եւրոպայի պատմութեան ծանօթ բոլոր ճաբոնցիներուն խորին յարգանքին առարկան է։ Մեր տեսակցութեան միջոցին, ճաբոնացի հիւրը մեծ յարգանքով խօսեցաւ Վիեննայի վրայ։

Անցնելով տնտեսական խնդիրներու, որոնց նուիրած է Մացուքադա իր գործունէութիւնը, առջի օրէն սկսելով, երբեմնի ճաբոնական նախարարապետը ի վեր հանեց սա պարադան որ Աւստրիոյ համար եւս կարեւորութիւն կայ, Ծայրագոյն Արեւելքի առեւտրական հրապարակին վրայ, որ տակաւ ընդարձակուելու ընթացքին մէջ է, իբր յաջող մրցակից մը ներկայանալու։ Աւստրաւհունգարական թուղթի ինչպէս նաեւ ուրիշ քանի մը արտադրութեանց դէպ ի Ճաբոն արտածումը, վերջերս արդէն հետզհետէ աւելնալու վրայ է, Մացուքադայի կարծիքով. որով աւստրիական կառավարութիւնը կրնայ ճաբոնական հրապարակի վրայ իր արտադրութեանց սպառումը շատցնելու։ Դալով Ճաբոնի արտածութեանց՝ դէպ ի Աւստրաւհունգարիա, Ճաբոնցի դիւանագէտը դիտել տուաւ թէ անոր մէկ մասը ծածկուած է, եւ պաշտօնական հրատարակութեանց մէջ միայն աննշան թուանշաններով կ՝երեւայ ան, մինչդեռ պէտք է գիտնալ որ, ճաբոնական արտադրութիւններէ կարեւոր մաս մը, որ Անգլիոյ, Գերմանիոյ, Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ համար սահմանուած են, Աւստրաւհունգարիա կ՝երթան։ «Այն պարագային, ուր Աւստրաւհունգարիոյ եւ Ճաբոնի միջեւ առեւտրական յարաբերութիւնները, օգնաւորեալ ընթացք մը ստանան, կը յարէ Մացուքադա, այն ատեն կարելի կ՝ըլլար Եոքոհամայի եւ Լոնտոնի միջեւ գոյութիւն ունեցող ճաբոնական չոգենաւային գիծը մինչեւ Թրիէսդէ եւս երկարել։» Մացուքադա յոյս կը յայտնէ որ երկու տէրութեանց միջեւ աւելի սերտ առեւտրական յարաբերութեանց նոր թուական մը պիտի բացուի։

Այս տեսակցութեան ընթացքին, ճաբոնացի փորձ քաղաքագէտը խօսեցաւ նաեւ Ճաբոնի յարաբերութեանց վրայ, Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ հետ։ Այս առթիւ Մացուքադայի բնածներէն հասկցուած է որ բոլորովին անտեղի է այն ենթադրութիւնը որով Անգլեւ-ճաբոնական դաշնակցութիւնը գլխաւորաբար յարձակողական հանգամանք մը ունի հանդէպ Ռուսիոյ։ Ճաբոնի երբեմնի նախարարապետը յայտարարած է իր խօսակցին թէ, Ճաբոն ամէնէն աւելի իր պարտականութիւնը կը նկատէ ներքին քաղաքականութեան խնդիրներով զբաղիլը եւ այս է պատճառը, որ ոչ մէկ արտասահմանեան գործունէութեան մը կը պատրաստուի։ Անգլիոյ հետ դաշնակցութիւնը կը ծառայէ միայն խաղաղութեան պահպանման։ Իսկ հանդէպ Ռուսիոյ, Ճաբոն բոլորովին տոգորուած է խաղաղութեան սէրով, եւ երբեք չ՝ուզեր այս պետութեան հետ գործ ունենայ։

ԶԻՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ԻՏԱԼԻՍ.

ԼԱՆՍՏԱՈՒՆԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԼՈՐԵՏԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Անգլիոյ լորտերու ժողովին մէջ, Սբէնսբրի կոմսը Զինաստանի մէջ տիրող կացութեան մասին կարգ մը հարցումներ ըրաւ, եւ իր ատենաբանութեան միջոցին խօսեցաւ նաեւ Ֆրանսեւիտալական համաձայնութեան վրայ։ Ըսաւ թէ, Անգլիոյ շահը կը պահանջէ, որպէս զի Ֆրանսայի հետ բարեկամական յարաբերութեանց մէջ գտնուի, եւ միւս կողմէ ալ յարեց թէ ինքը չի հասկնար թէ ինչո՛ւ համար Իտալիոյ Ֆրանսայի մերձենալը մտահոգութեանց եւ նախանձոտութեան տեղի պիտի տայ։ Մանաւանդ հարկ է գիտնալ որ Իտալիա այն երկիրն է, ուր Անգլիա այնքան համակրանք կը վայելէ եւ որուն համար բրիտանական երկիրը միշտ մեծ բարեկամութիւն մը տածած է։ Որքան սերտ կերպով որ Իտալիա իր դրացիներուն հետ կապուի, այնքան աւելի ապահովուած կ՝ըլլայ խաղաղութիւնը Միջերկրականի մէջ։

★ Արտաքին գործոց նախարար Լանստաուն, նմանապէս լորտերու ժողովին մէջ կը բացատրէ Զինու մէջ տիրող կացութիւնը եւ կը յայտարարէ թէ Անգլիա պատերազմի հատուցմանց խնդրին մէջ, Զինու համար դրամի նպաստաւոր սակ մը առաջարկեց, ինչ որ առաջին անգամ լաւ ընդունելութիւն չգտաւ, սակայն ներկայիս ուրիշներ ալ փափաք կը յայտնեն, Զինու դիւրութիւններ տալ։ Վճարման եղանակի մասին կրնան կարծեաց տարբերութիւններ գոյութիւն ունենալ, բայց ամէնուն նպատակը միեւնոյնն է։ Անգլիա՝ ամէն բան պէտք էր ընէր, միւս պետութեանց հետ միասին գործելու համար։ Լանստաուն կը լայտարարէ նաեւ թէ, պէտք է մաքառիլ այն ամէն կարգի թէ ճաբոն, Բունսանկի նաւահանգստին մէջ (Քորէա), թղթատարատուն մը բացաւ, թէեւ այդ նաւահանգիստը օտարներուն համար գոցուած էր ճաբոնական թղթատարական անօրէնը, ճաբոն վերագրաւաւ համոզելու համար կառավարութիւնը որպէս զի հեռագրական նոր գիծեր հաստատուին Սէուլ-Կոյսանկ եւ Սէուլ-Բիէօնկեանքի մէջ, որոնք անհրաժեշտ են ճաբոնական շահերուն համար։ Ճաբոնական տրական աղատութիւն մը ձեռք անցընելու նպատակով, եւ այս կէտին մէջ, անհրաժեշտ է որ միւս չան ունեցող պետութիւններուն հետ համախոհուրդ գործէ։ Դաշնակցութեանց մասին Բրէնպորնի յայտարարութեանց նկատմամբ բացատրութիւններ կուտայ Լանստաուն, որոնք Պալֆուրի տուածներուն հետ պատշաճին եւ կը յարէ թէ Բրէնպորնի իսօսքերու մէջ միայն յատկութիւնն է որ պահուած է, մինչդեռ Պալֆուրի յայտարարութեամբ, Բրէնպորնի հակիրճ ատենաբանութեան յառաջ բերած աննպաստ տպաւորութիւնը մէկ անգամէն բոլորովին ցրուած է։

★ Դալով Անգլիոյ Իտալիոյ հետ մշակած յարաբերութեանց, անոնք չատ արագին ու բարեկամական նկարագիր մը ունին, կ՝ըսէ Լանստաուն։ «Իրաւ է թէ, կը յարէ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարը, երբեք այս երկու երկիրներուն մէջ այն տեսակ դաշնակցութիւն մը գոյութիւն չէ ունեցած, ինչպէս օրինակի համար Ճաբոնի հետ, սակայն երկու պետութեանց միջեւ կարծեաց փոխանակութիւն մը տեղի ունեցած է, ուրկէ հասկցուած է որ, կարգ մը կենսական խնդիրներու մասին թէ Անգլիոյ եւ թէ Իտալիոյ տէրութեանց կարծիքները իրարու չատ նման են։ Երկու տէրութիւններն ալ կը ցանկան statu quo՝ Միջերկրականի ջուրերուն մէջ պահպանման։ Անգլիական քաղաքականութիւնը այս ուղղութեան պէտք է հետեւի, եւ առիթը ներկայանալուն, նոյն ուղղութեամբ պէտք է Իտալիոյ հետ միասին գործէ։ Իրաւ է թէ կարծեաց այս փոխանակութիւնը ոչ մէկ պայմանագրութեան մէջ արձանագրուած կայ, բայց Անգլիա ոչ մէկ ատեն թերացած է իր խոստման մէջ, եւ անդամ մը ալ կը հաստատէ իր՝ Իտալիոյ բարեկամ մը ըլլալը, ինչպէս նաեւ իր անկեղծ փափաքը statu quo՝ պահպանման համար։ Անգլիա յոյս կը տածէ նաեւ որ, եթէ հարկը ներկայանայ, ինքը կարող պիտի ըլլայ Իտալիոյ հետ գործել։ Անգլիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ ընաւ գժուարութիւններ գոյութիւն ունեցած չեն, ի բաց առեալ մէկ կամ երկու պարագաները, ուր բացատրութիւնները անհրաժեշտ կը դառնային։ Այս գժուարութեանց կարգէն կը սեպուի, օրինակի համար, էրիթրէական սահմանագծի խընդիրը։»

★ Լանստաուն իր ատենաբանութեան մէջ դիտել կուտայ նաեւ թէ, Անգլիա, Սոմալիներու եղերքին վրայ, բնիկներու ցեղապետին դէմ կատարած իր գործողութեանց ատեն, վայելած է Իտալիոյ օժանդակութիւնը։ Իտալացի սպայ մը անգլիացի զօրքերուն ընկերացաւ եւ իտալական նաւերն իրենց պարտք համարեցին զէնքերու ներածութիւնը արգիլելը։ «Բոլորովին համաձայն եմ այն յայտարարութեանց, կ՝ըսէ Լանստաուն, զորս Սբէնսբը ըրաւ Իտալիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ եղած համաձայնութեան մասին, որով այդ համաձայնութիւնը, ընաւ Անգլիոյ մտահոգութիւն պատճառելու հանգամանքը չունի։ Խնդիրը այնպէս մը ներկայացուած էր որ, մենք իրրեւ թէ Իտալիոյ հետ մեր ունեցած դաշնակցութիւնը կորսընցուցած ըլլանք եւ իրրեւ թէ Իտալիա Ֆրանսայի բազկաց մէջ նետուած ըլլար։ Մենք այնքան բնական կը նկատենք, Իտալիոյ՝ իր զօրաւոր դրացիին հետ բարեկամական յարաբերութեանց մէջ գտնուիլը, որքան մեր շահը կը պահանջէ, որպէս զի Իտալիա զարգանայ։ Եւ մենք կ՝ուզենք վերջինները ըլլալ, որոնք կը գանդատին թէ Իտալիա այս տեսակ համաձայնութեամբ մը որ միջազգային կացութիւնը ապահոված է։ Ոչ մէկ պետութիւն գոյութիւն ունի, որուն հետ մենք աւելի սրտագին եւ աւելի բարեկամական յարաբերութիւններ ունենալ կը փափաքինք եւ որքան որ ես գիտեմ, չկայ պետութիւն մը որուն հետ աւելի բարեկամական յարաբերութեանց մէջ գտնուած ըլլանք, որքան Իտալիոյ հետ։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

★ Հոլանտայի Վիլհէլմինա թագուհին, իր ամուսնոյն, Հայնրիհ իշխանին եւ մայր-թագուհիին հետ, Շաումպուրկի դղեակէն վերադարձաւ Լօ դղեակը։

★ Պելճիքայի թագաւորը, որուն զրօսանաւը Սօլենտի մէջ կը գտնուի, յուլիս 19ի կէս օրէն առաջ, այցելութիւն տուաւ Լուսերա թագաւորին, Վիքթորի՛ա Էմմանուէլ զրօսանաւուն վրայ։ Այցելութիւնը տեւեց կէս ժամու չափ։

★ Բեգերսպուրկէն 19 յուլիս թուականով կը հեռագրուի Քէօնիգի Զայթունկի թէ Ճաբոն, Բունսանկի նաւահանգստին մէջ (Քորէա), թղթատարատուն մը բացաւ, թէեւ այդ նաւահանգիստը օտարներուն համար գոցուած էր Ճաբոնական թղթատարական անօրէնը, Ճաբոն վերագրաւաւ համոզելու համար կառավարութիւնը որպէս զի հեռագրական նոր գիծեր հաստատուին Սէուլ-Կոյսանկ եւ Սէուլ-Բիէօնկեանքի մէջ, որոնք անհրաժեշտ են ճաբոնական շահերուն համար։ Ճաբոնական դեսպանը հաղորդեց քորէական կառավարութեան թէ, Ճաբոն Մաղամբոյի մէջ միայնուն ոստիկանական գունդ մը պիտի պահէ։ Զունկ-Զէօնկի շրջանակին պետը կառավարութեան հաղորդեց թէ, ճաբոնական ոստիկանի չորս սպաներ Զունկ-Զէօնկի ամէն կողմերը կը ճամբորդեն եւ թէ իրենց ճամբորդութեան նպատակը անծանօթ է իրեն։

★ Լուսէ նախագահը, ի պատիւ Ռաս Մաքոնէնի եւ շինացի իշխան Զայինկի, յուլիս 19ին նախաճաշ մը տուաւ։

★ Լոնտոնի, յուլիսի 19ի երեկոյեան թերթերը Հոնկ Քոնկէն հեռագիր մը կը հրատարակեն, որուն համաձայն, նախորդ գիշերը սոսկալի թաթառ մը մեծ աւերներ գործած է քաղաքին մէջ եւ շրջակաները։ Կ՝ըսուի թէ 20 մարդիկ փոթորիկի ատեն վրայ տուած են կեանքերնին։

Նիւ-Եօրք Ճըրնըլ Բորդ օֆ Սբէյնէն հեռագիր մը կը հրատարակէ, յայտնող թէ Սէն Վէնսան կղզիին վրայ, վերսկսող երկրաշարժի զօրաւոր ցնցումներուն հետեւանքով մեծ սարսափ մը կըտիրէ։ Քինկդաուի բնակիչները իրենց խանութները եւ տուները ձգելով փախած են։ Երկրաշարժի այս ցնցումներուն ատեն, որոնք անցեալ հինգշաբթի օրը տեղի ունեցած են, վնասուած են բաղմաթիւ շէնքեր։

★ Սպանիական կառավարութենէն անդամ մը կը հաղորդէ թէ, անստոյգ է այն զրոյցը թէ Վատիկանի եւ Սպանիոյ միջեւ բանակցութիւնները խղուած ըլլան եւ կը յարէ թէ, Սպանիոյ արտաքին գործոց նախարար կոմս Ալմոտովորի եւ պապական նունցիային միջեւ շուտով տեսակցութիւն մը տեղի պիտի ունենայ։

★ Մ. Նահանգներու կառավարութեան եւ Պապին միջեւ համաձայնութիւն գոյացած է, Փիլիպեանները մէջ գոյութիւն ունեցող կարգ մը կրօնական խնդիրներու մասին։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՎԻԵՆՆԱ, 21 յունիս. — Վիեննայի Մխիթարեանց արքայարանը, Այտընեան արքեպիսկոպոս մեռաւ։

ՎԻԵՆՆԱ.—Ռումանիոյ թագաւորը օգոստոս 3ին Իշլ պիտի հանդիպի Կայսրանէն պիտի ընդունուի Ֆրանց-Եոզէֆ կայսրը կողմէ։ Կարոլոս թագաւորը օգոստոս 6ին պիտի մեկնի Իշլէն՝ եւ Ռակաց պիտի երթայ։

ՀԱՄՊՈՒՐԿ.—«Բրիմուս» չոգենաւին եւ «Հանզա» բեռնամբարձին միջեւ բախում մը տեղի ունեցաւ։ 185 ճամբորդներ ծովը թափեցան։ Հաղիւ 30 հոգի ազատուեցան։ Վերջին լուրերու նայելով, ճամբորդներուն մեծագոյն մասը ազատած է։ Մինչեւ հիմա 8 դիակներ գտնուեցան։ 14 հոգի կը պակսին։

ՀԱՄՊՈՒՐԿ.—Նաւային արկածին 100 հոգի զոհ գացին։

ԲԱՐԻԶ.— Սէնթի շրջանակին հողագործական մասնաճիւղին կողմէ կազմակերպուած հացկերոյթի մը մէջ, նախարարապետ Պ. Քօմպ բանախօսութիւն մը արտասանելով, արդարացուց կառավարութեան ընթացքը՝ օրէնքին անաստուած միարանական հատատութեանց նկատմամբ։

ՔՕՌՈՒԻՍ. — Բժշկական տեղեկագիրը կը հաստատէ թէ, թագաւորին առողջական վիճակը օգանչելի է։ Այժերը կը վերագտնէ։ Վիրարուժական բացուածքը սկսած է գոցուիլ գոհացուցիչ կերպով մը։ Երէկ, օդին գէշութեան պատճառաւ թագաւորը կամրջակին վրայ չտարուեցաւ։ Յաջորդ բժշկական տեղեկագիրը պիտի հրատարակուի հինգշաբթի։

ՊԵԼԿՐԱՏ.—Լրագիրները կ՝ըսեն թէ Սերպիոյ արքայական ամոլը հոկտ. 15ին պիտի մեկնի Ռուսիա։

ՍԱՄԱՐԱ.—Մակոյկ մը՝ որուն մէջ 80 հողագործներ կային, Վոլկայի վրայէն անցած պահուն ընկղմեցաւ։ Պէրէնքի գիւղին մօտերը։ 58 հոգի խեղդուեցան։

ԲԻԼԻՎ.—Հեղեղումներ անձրեւի մը պատճառաւ Բիլէվէն բազմաթիւ ստորերկրեայ բնակարաններ ողողուեցան։ 15 հոգի խեղդուեցան։ Վնասները մեծ են։

ԻՍՄԱՅԻԼԱ.—Յուլիս 11էն 20՝ Սուէզի ջրանցքէն անցան 81 նաւեր։ Հասոյթ՝ 2,310,000 ֆրանք։

ՊԵԼԿՐԱՏ.—60 միլիոն ֆրանքի Սերպ փոխառութիւնը սեպտեմբերին հրապարակ պիտի հանուի։ Սերպ ռանթի պաշտօնապէս պիտի արձանագրուի Ամսթէրդամի սակարանին մէջ։

ԲԵՌԼԻՊՈՒՐԿ.—Արեւմտեան Սիպերիոյ ամէնէն հարուստ նահանգներուն մէջ, Օմսքէն մինչեւ Թէօմսքէն նոր գիծ մը շինուելով պիտի կցուի սիպերիական երկաթուղիին։

ՊԵՐԼԻՆ.—Իտալիոյ թագաւորը յառաջիկայ օգոստոս 28ին պիտի այցելէ Վիլհէլմ կայսր։

ԼՈՆՏՈՆ.—Վիլհէլմ կայսրը տեղեկութիւն տուեր է Էտուարտ թագաւորին թէ կը փափաքի իրեն այցելել Նորվեկիայէ դարձին։

ՏՐԷՋՏ.—Մաքսոնիոյ պատերազմական նախարարը հրաժարեցաւ առողջական պատճառներով։

ՀՌՈՄ, 21 յուլիս։—Իտալական Բերթ մը կը գրէ թէ դրացի տէրութեան մը (Գերմանիա) Իտալիոյ եւ Զուիցերիոյ միջեւ դիւանագիտական յարաբերութեանց վերահաստատման համար ըրած Ջանքերը չեն յաջողած։

ԲԱՐԻԶ.— Էք Բիւրի մօտ, Սօկի մէջ կարգ մը զինուորներ՝ տեղւոյն միարանական վարժարանին փակումը արգիլեր են։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ, 6 Յուլիս			
Օսմ. Քոն. Սէռի Դ. Օ.Ո.	30	01	—
Ամէնէն բարձր գին »	30	16	—
» վար գին »	29	36	—
Ակիվրէ »	—	—	—
Ռուսէլի երկաթղ. Քր.	114	—	—
Ամէնէն բարձր գին »	114	50	—
» վար գին »	113	50	—
Թրանսվալ »	131	—	—
Ամէնէն բարձր գին »	131	—	—
—			
8 օրուան Քոնսոլիտ	600	—	—
8 » Երկաթուղի	2	50	—
ԲԱՑՈՒՄ, 8 Յուլիս			
Օսմ. Քոն. Սէռի Դ, Օ.Ո.	29	36	1/2
» ժամ 5ին «	30	05	1/2
Ռուսմ. երկաթուղի Քր.	113	87	1/2
» » ժամ 5ին »	114	50	—
—			
Թագագ Թիւրք Ռէժի	14	25	—
Միկարէթ, Սէռի A	0	17	—
» » B	0	05	—
Պանգ տը Մէթէլին	8	20	—
Ագտիօն տէ Թրամուէյ	5	20	—

Ժուխսանս	1	35	—
Սօսիէթէ տ'Ասիւրանս	3	90	—
Դրէտի ժէնէրալ	—	—	—
Սօս. Օթ. տը Ֆիլ է տթֆ	18	50	—
Ագտիօն Գօմմ.րսիալ	0	10	—
Թոպագօ Գորբորէյզն	0	8	06
Անթրբբրիդ ժէնէրալ	0	6	06
5% Հէլլէնիք 1881	202	—	—
Պանգ Նասիօն. Ցուն.	419	50	—
Լօրիւմ	71	50	—
Թրանսվալ	132	—	—
Պոլսոյ Քարափի Ընկ.	496	—	—
Տէրքօզի Ջրի Ընկ.	260	—	—
Թրամվէյի Ընկ.	494	—	—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբ.	263	25	—
Անատոլու Երկաթ.	10	30	—
—			
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ			
Լոնտոն 3 ամիս	109	—	3/8
» » » չէք	110	—	1/8
Բարիզ » »	23	02	1/4
» » » չէք	22	83	1/4
Պերլին անտոկոս չէք	18	60	—
Գենուան Աւստրիական	21	80	—
—			

ԴՐԱՄՆ. ԸՆԹԱՑՔԸ			
Անգլ. Ոսկի	110	04	—
20 Ֆրանգնոց	87	24	—
20 Մարքնոց	107	10	—
Բօլ Էմբերիալ	90	—	—
Քրիմից	51	08	—
Մէճիտիէ արծաթ	108	02	—
Մէճիտիէ քառորդ	107	25	—
Մէճիտիէ մանրուք	103	30	—
Պէշլիք	103	30	—
Մէթալիք	102	10	—
Ռուպլի արծաթ	68	20	—
Շիլին	109	10	—
Ֆր. արծթ. ֆրնս.	87	10	—
» » բումնկն.	86	20	—
» » իտալկն.	82	—	—
Ռէճինա	09	—	—
Ռուպլի թղթագրամ	8	60	61
Ֆլորին »	9	07	—
Մարք »	107	20	—
Տրախմի »	35	80	—
Անգլ. ոսկի »	110	—	—
Ֆրանս. » »	87	25	—
Բումնկն. » »	87	10	—
Պուէլկ. » »	86	20	—
Իտալ. » »	85	20	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

Բարիզ, 21 Յուլիս			
3% Ֆրանսկն.	100	70	—
3½% »	102	—	—
Օսմ. Քոն. D	27	60	—
Բուսմ. Երկ.	116	75	—
Օսմ. Ռէժի	324	—	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	561	—	—
Օսմ. Մաքա	526	—	—
Օսմանիէ	434	—	—
Բէրիօրիթէ Թիւրք	—	—	—
Քրէտի Լիոնէ	—	—	—
5% Իտալական	102	—	—
Սպանիական արտաքին	80	85	—
Թէմկէքի փոխառութ.	460	—	—
Սէլանիկ-Կ. Պոլսոյ երկ.	284	—	—
Դասապա երկթ.	379	—	—
Թրանսվալ Քոնս.	136	50	—
Ռուսական 1890	—	—	—
Զէք Լոնտոնի վրայ	25	16	—

Լոնտոն, 21 Յուլիս			
Անգլ. Քոնս.	95	37	—
Օսմ. Ռանթ B	54	—	—
» C	29	12	—
» D	27	12	—
Օսմ. Պանգա	12	25	—
Էժիբսիէն Իւնիֆիէ	110	—	—
Տօմինիալ	106	—	—
Այտրնի երկաթուղի	14	50	—
Գասապա »	83	—	—
5% Իտալական	—	—	—
5% Հէլլենական 1881	40	—	—
Ռանթ »	32	—	—
Մօնոբոլ »	43	50	—
Ռուսական 1890	—	—	—
Պուլկար 1888 6%	93	—	—
Թրանսվալ Քոնս.	05	37	—
Փոխառութ. Բարիզի վրայ	25	33	—
—			

Վիեննա, 21 Յուլիս			
Ռուսմ. երկթ.	109	70	—
Օսմ. Ռէժի	293	—	—
Փոխն. Լոնտոնի վրայ	239	80	—
—			
Որիւսկէ, 21 Յուլիս			
Ռանթ Օսմ. Սէռի D	27	62	—
Բուսմ. երկաթուղի	116	25	—
—			
Պերլին, 21 Յուլիս			
Բուսմ. երկաթուղի	113	—	—
Բուպլի (100ը)	216	12	—
Փոխ. Լոնտոնի վրայ	20	33	1/2
—			

لنجر مارقه‌لی انکلیز کبریتلری ٥٠٠-٤٠٠-٣٠٠ - ٢٠ - ١٠٠ - ٧٠ دانه‌لی قوطیلر درونده ممالك عثمانیه‌نك هر طرفنده فروخت اولنور جنسی اعلا وناقابل مقایسه اولدقلری توصیه اولنور ترکیا و بلغاریا ایچون آجنته عمومیسی انکلیز تجاری آرتور ز هونتر درسعادتده غلطه‌ده قراتینه زقاغنده نومرو ٧

لنجر مارقه‌لی کبریت کاغدلری سیغاره کاغدلری یوز الی و طقسان پاراقلی دفترلرده ملفوف هر جنسه فروخت اولنور ترکیا و بلغاریا ایچون آجنته عمومیسی انکلیز تجاری آرتور ز هونتر درسعادتده غلطه‌ده قراتینه زقاغنده نومرو ٧

ՓՆՏՌԵՑԷՔ ամէն տեսակ ՎԷՆՆԱՐԸ տանելու համար կը ծախուին 500, 400, 300, 200, 100, 70ական տուփերու մէջ։

ՓՆՏՌԵՑԷՔ ամէն տեսակ ՎԷՆՆԱՐԸ տանելու համար կը ծախուին 150 և 90 թերթանոց տուփերով։

ԱՐԹԻՒՐ Ֆ. ՀԷՆԹԷՐ
Գլխաւոր Գործակալ Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ։
Գրասենեակ՝ Պոլսոյ Գալատիոյ մոլեմուտ, ոսկեմուտ։

Western Assurance Company

ՈՒԷՍԴԸՐՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ՀԻՄՆԵԱԼ 1851ին

Հաստատուած դրամներու գումարը Անգլ. ոսկի		6,000,000
Պարբաստ դրամ եւ տարեկան հասոյթ	» »	1,250,000
Վճարեալ դրամագլուխ	» »	410,000

Հրապարակս ծանօթ Ֆրանս. եւ Գերմ. ընկերութեանց դրամագլուխը **100,000**ենց աւելի չէ։

Ուեսդրընը Ընկ. հրդեհի դէմ ամեն կարգի գործեր կ'ապահովագրէ։ Վնասները տեղւոյն վրայ եւ անմիջապէս կ'հատուցանէ։

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Պոլիս, Պահճէ Գարու, Ամանիատի խան, 20, 21, 22

Ծանօթ. — Տեղւոյս Հ'ն ծանօթ Ֆրանս. և Գերմ. ընկերութեանց պարբաստ դրամը իրենց հասոյթին հետ բազդատմամբ 100 %ին աւելի չէ, մինչդեռ Ուեսդրընինը 125% է մինչ որ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ իր մրցակցաց։

Ց.Գ. — Գաւառներուն մեզ գործունեայ եւ պատուաւոր գործակալներ կը փնտռուին

ՏՈՒԲԻՆ. Գ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԱ
Բերա, Մեծ-փողոց, Կալաբա Սերայի դպրոցին դէմ, թիւ 200
Գշ. Եշ. Շբ. օրերը առաւօտուն կանուխէն մինչեւ երեկոյ ժամ 11½։
Բշ. Դշ. Ուր. օրերը 6էն 11½։ Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ։

ՆԵՐՔԻՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ
ՀԱՄԻՏԻԷ ՖԷՍԵՐԸ

Առանց ասոնք փորձելու ֆէս մի գնէք։ Այս ֆէսերը չեն կազապարուիր, անձրեւէ քրտինքէ եւ արեւէն իսկ չեն վնասուիր։ Թրջած ֆէսերը չորցնելու համար կրակի չքոնել կը յանձնարարենք։ Եթէ երբեք կոտրին անոնք կամ աւրուին, եթէ մասնաճիւղին բերուի առանց ստակի նոր դրութեամբ մը պիտի կազապարուին։ Կը ծախուի Պոլսոյ կողմը Համիտիէ Ճատտէսի Քիւչիւք Իսմաիլ Փաշա խանի տակ թիւ 17, Տիրէքլէր Արասի թիւ 71, Աքսէրայ, Եէնիլի Թուլումպա մէյտան թիւ 101, Պալաթ իսկէլէ ճատտէսի թիւ 3-5, Շիշլի Օսման պէյի սրճարանին մօտ մեր գործատան մէջ, Պէյիկթաշ մեծ պողոտային վրայ Տոքթ. Քրիսեանի տակ թիւ 55, Գալաթիա Պորսայի դէմ թիւ 9 եւ Սկիւտար մեծ չուկային մէջ թիւ 44 վաճառատունները։

Վերջին գիներ՝ առանց ծոպի

Մէջը թիպէթով խիստ տոկուն ֆէսէր 5 ղանեկան
» խարրով » » » 8 »
Մէջէ մէջ ֆէսով » » » 10 »
Մէջը մնդուսով » » » 13 »

Ասոնցմէ զատ ուղուած ձեւով ֆէսեր կը շինուին գործարանիս մէջ յանձնարարութեամբ։

ՄՈՍԱՔ ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

ԳԱՌՆԱՌՈՒՏՈՒՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՊԱՏԻ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ
Ղալաթիա, ճիւղ Թիւնէլի դիմաց, թիւ 25.

Վաճառատանս մէջ միշտ պատրաստ կը գտնուի՝ պատի թուղթերու ճոխ եւ նաշակաւոր մշակ մը ինչպէս նաեւ ոսկեզօծ եւ զարդարեալ ՖԱՐԼԻՇՆԵՐ եւ ամէն տեսակ ՍԹՕՐՆԵՐ եւայլն։

ԳԻՆ ԶԱՓԱՒՈՐ

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱՎԱՃԱՌ
ԱՐՇԱԼՈՅՍ

Թիւ 9, Սուլթան Համամ, Քրէտի Լիոնէի կից, Թիւ 9

ԱԺԱՆ ԾԱԼԵՆԻ, ԵՒ ԴՈՒՔԱՆԱԼ

Յաճախորդաց կողմէ ինծի հանդէպ ցոյց տրուած համակրանքէն աւելի քաջալերուած, այս անգամ սկսած եմ վաճառատանս մէջ պատրաստել ամէն տեսակ կօշիկներ, արանց, կանանց եւ ազգ հարար։ Ամէն անանկ որ ճաշակի տէր են, կրեան անգամ մը մեր ԱՐՇԱԼՈՅՍ վաճառատունը դիմել եւ փորձել մեր կօշիկներու թէ անմրցելի ամրութիւնը եւ թէ նորաձեւութիւնը։

Նաեւ չափս վրայ յանձնարարութիւններ ամենայն փութով կը կատարուին։ Վաճառատանս մէջ կը գտնուին նաեւ կօշիկ պատրաստելու համար ամէն տեսակ գունաւոր ամերիկեան եւ ֆրանսական կաշիներ, բուրդէ եւ բամպակէ մանածներ եւլն., որոնց տէր է ՅՈՎՍԷՓ ՓԱՓԱԶԵԱՆ։

Ղալաթիա մասնաճիւղ չունի՝

ՀԱՅԻ ԱԱՐՈՒԱ

ԲՈՒՆԻՆ Ն ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՇԱՓԱՒՈՐԵՂԻՆԵՐՈՒՆ
Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 136.

ԳԻՆԵՐ

Գալաթիա, Թալճեպար հաստեսի, թիւ 101.

Գործարանաւոր եւ երեկոյթներու համար գեղեցիկ ատաղձներ, ինչպէս նաեւ կանոնաւոր ապրանքներ։

ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՌՈՄԱՆ եւ ԸՆԿ
Ղալաթիա, Մանմուտիէ փողոց, 42

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
Գրքի յատուկ տպագրկն. թուղթերու Նամակի եւ տետրակի թուղթեր։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՄԱՐՆԵՐ
Մեծաքանակ եւ Փոքրաքանակ

ԳՐԱՄԵՆԵԱԿԻ,
ՏՊԱԳՐԱՏԱՆ ԵՒ
ԿԱԶՄԱՏԱՆ
ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ
ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՄԱՐՆԵՐՈՒ
Բերայ մեծ Բազար, Սազքի խան։

ԱՄԷՆՈՒՆ ՀԱՄԱՐ
ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

Իր ձրի գրացուցակով կը խոստանայ, մէարիթէ վաւերացուած ամէն տեսակ գիրք, նոյն իսկ մէկ հատ, գրկել ամէն կողմ Պոլսոյ գինով, առանց թղթատարի ծախք պահանջելու։

Դասագիրքերու ընտրութիւն մը ունէք, Մարգարեան գրատան հրատարակութիւնները չտեսած։

Դիմել
Կ. Պոլիս, Մերճան փողոց, թիւ 57
ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

MATTONI
GIESSHÜBLER

ՌՆԱԿԱՆ
ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԶՈՒՐ

ԻՆՔՆԱԲՈՒՂԽ ԱՂԲԻՒՐ ԱԼԷՔԱԼԵԱՆ
ՍԵՂԱՆԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԵՒ ԶՈՎԱՍՈՒՑԻՉ
ԸՄՊԵԼԻ

Հազի, կոկորդի ցաւերու, սեամոխի, հարբուխի եւ միզարգելութեան յուսալի դեղը
ԿԸ ՎԱՃԱՌՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՂ
Մեծ նպարավաճառներու, դեղավաճառներու, դեղագործներու քով և ճաշարաններու մէջ։

Heinrich Mattoni, Carlsbad et Vienne

ՆՈՐ ՓՈՐՁԵՐՈՒ ՊԷՏՔ ԶԻ ԿԱՑ
ՄԱՑՍԹԵՐՍԶԱՅԹ ՍԻՍԹԷՄՈՎ
15 ղաբաթէն սորվեցայ Ֆրանսերէն սահուն կերպով խօսիլ։
Ց. Ց. Յակոբիկեան

15 ՇԱԲԱԹԷՆ ԿՐՑԱԸ
2-3 տարի անգլիական վարժարանները յաճախողներու հետ խօսիլ անգլիերէն։ Օր. Մարգարեան

Արտօնատէր Ա. ՍԱԳԱՆԱՆ
Տպագրութիւն Սագաեան Տպարան։

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (32)

Ա. ԱՍԱՓԻ

ՔՐՈՋ ՆԱԽԱՆՁ

Ա. ՄԱՍ
ԵՐԿՈՒ ՔՈՅՐԵՐԸ

ԺԸ.
ՏԸՆԻԶԻ ԱՌԱՋԻՆ Վ.ԻՇՏԸ

—Աղջիկս պիտի մեռնի, ոռնաց Իռմա դէպ ի ան նետուելով. իր պարահանդէսի հագուստներուն մէջ նեղուելով, զանոնք աւելի պատռեց վրայէն ու նետեց քան թէ հանեց եւ ուզեց Տընիզը իր դողդղացող թեւերուն մէջ առնել։

—Մի դպչիք իրեն, ըսաւ բժիշկը, կը-նայ ըլլալ որ ծանրնայ։ Վտանգը անցած է արդէն։ Ապահով եղէք տիկին։ բայց դիտցէք որ սարսափելի կերպով ջղային է։

—Բայց ի՞նչ ունի, ի՞նչ ունեցաւ ճիշդ ու ճիշդ, հարցուց Տիւ Ռօվըռէ կոմսը։

—Բարոյական մեծ ցնցում մը պատսխանեց բժիշկը։ Կ'երեւի թէ այդ սիրուն աղջիկը ընտանեցած տատակ մը կը պաշտէր, եւ անկողնին մօտեցած ատեն դայն խղդուած գտեր է անկողնին վրայ, ինչ որ իրեն սարսափ մը, յուսահատութիւն մը պատճառած է, որմէ անշուշտ կրնար մեռնիլ, եթէ ճիշդ ժամանակին չհասնէի։

Ժիւլիէթ ինքն ալ հարցաքննուելով բժիշկին ըսածը կրկնեց ուցուցուց դիակը խեղճ տատակին, որու համար Տընիզ կը խենթենար ու որմէ ընաւ բաժնուիլ չէր ուզեր։

—Աղէկ, աղէկ, ըսաւ Պ. Տիւքլէռ, ատ բան մը չէ, այնքան չփացուցեր են աս աղջիկը որ, ճշմարիտ ղդայնիկ մը ըրեր են ղինքը։

Իռմա անոր առջեւ գնաց ու վրան արհամարհոտ բարկութեան նայուածք մը նետեց, որուն աղդեցութեան տակ միւսը իր գլուխը ծռեց, յետոյ, աւելի խոհեմ դառնալով ատիկա, կամաց մը դռնէն դուրս ելաւ ու իր սենեակը քաշուեցաւ։

Երբ ամէնքն ալ քաշուեցան, Իռմա եւ կոմսը մինակ մնացին իրենց աղջկան անկողնին քով. գոնէ անանկ կը կարծէին։ Բայց հոն չորրորդ անձ մը կար, որուն վրայ ոչ ոք խորհած էր եւ որ վարդոյրի մը ետեւ պահուըտած զիրենք կը դիտէր, ու ժպիտ կ'ընէր.—Օնորինն էր։

ԺԹ.
ԱՆՆԻՒԱՂԻ ԵՐԴՈՒՄԸ

Տընի տիւ Ռօվըռէ սարսափելի կերպով տժգունած էր։ Իր ժառանգական հիւանդութիւնը, որու յաղթած էր քիչ մը Բուսթիէի իր հողերուն մէջ անցուցած ժամանակ ու առողջ կեանքը, հիմա աւելի սարսափելի կերպով երեւան կ'ելլէր, չորս տարի Բարիզի մէջ անցուցած հաճոյքի ու հանդէսի կեանքին յոգնութիւններէն։ Իռմա, անոր դէմը նստած, անհանգիստ, կը դիտէր այդ տժգունած դէմքը, որու մինակ աչքերը կը փայլէին եւ զոր այնքան սիրած էր ինք։

Քանի մը վայրկեան երկու սիրահարները լուռ մնացին իրարու դիմաց, ուշադրութիւն ընելով իրենց աղջկան ամէնէն պզտիկ շարժումին ու շունչերնին բռնելով, ամէն անգամ որ ան ձայն մը հանէր։ Իռմա, վերջապէս, առաջին անգամ ինք խղդեց լռութիւնը։

—Տիւ Լիս, ըսաւ, լաւ պիտի ընես եթէ երթաս հանգստանաս, արդէն քանի օրէ ի վեր յոգնած ես. ես պիտի հսկեմ հոս Տընիզի քովը։

Կոմսը առանց խօսելու ոտքի ելաւ ու լուռ պարտեցաւ քիչ մը սենեակին մէջ, խորունկ մտածում մը ունեցողի մը ձեւով. յետոյ, յանկարծ կանգնեցաւ Իռմայի նստած աթոռին առջեւ ու ցած ըսաց յստակ ձայնով մը, զոր սակայն չէր կրնար բոլորովին ապահով դարձնել, ըսաւ.

—Իռմա, իմ աղջիկս, հոս, այս տանը մէջ վտանգի մէջ է. հոս կ'տանն զինքը. այդ տատակը դիտմամբ սպաննուած եւ Տընիզի անկողնին վրայ ձգուած է դայն ցաւցնելու համար ոմ է, չեմ դիտեր թերեւս ամուսինդ որ դայն կ'տատէ, դուն ալ դիտես տատ բանը, կամ թերեւս ուրիշ մէկը, տատ խնդիր չէ, բայց Տընիզ հոս ապահով չէ՝, դիտեմ. բաւական չէ՞ որ իրեն կտակեցի իմ հիւանդութիւնս, ուրկէ կը մեռնիմ ես, ու հիմա պէտք պիտի ըլլայ որ իր չուրջիններէն ալ վախնամ իրեն համար։

—Ինչպէ՞ս կրնաս անհանգիստ ըլլալ, երբ.ես կը հսկեմ իր վրայ, ըսաւ Իռմա անգութ ես, յետոյ վիճակդ կը չափազանցես։

—Բան մը չեմ չափազանցեր. քիչ մնաց պիտի մեռնէր. ես ալ պիտի մեռնիմ քիչ ատենէն, ու յաւով պիտի մեռնիմ մտածելով թէ ինչ որ ողջ եղած ատենս չյաջողեցայ, թերեւս մեռնելէս ետքը յաջողիս։ Դանէ պիտանի՞ ով ըլլալը . . .

—Ես պիտի գիտնամ, ըսաւ յանկարծ տիկին Տիւքլէռ հաստատակամութեամբ։ Եւ վատահ եղիր որ այս բանը չպիտի կրկնուի։

—Խոստումդ պահէ Իռմա, պատասխանեց կոմսը, որովհետեւ ես ալ քեզի կ'երդնում որ, եթէ երբեք Տընիզ երջանիկ չէ, եթէ երբեք իր մայրը զինքը պաշտպանել չի գիտեր, ես, իր հայրը, զինքը պիտի պաշտպանեմ։

Այս խօսքերը ըսելով, կոմսը դուրս նետուեցաւ դռնէն այնպէս գրգռուած վիճակի մը մէջ, ինչպէս երբեք չէր եղած մինչեւ այն ատեն, ու Իռմա մինակ մնաց սենեակին մէջ։ Նայուածքը չորս կողմը պտտցուց, ու շուքին մէջ տարտամ բան մը տեսաւ, մօտեցաւ ու Օնորինը ճանչցաւ։

—Հա՛ս է եղեր, ըսաւ ինքնիրեն։ Բայց կը քնանայ կոր, աւելցուց անմիջապէս զոհունակութեամբ ու Օնորինը թոթուեց։

—Ի՞նչ կընես հոս, հարցուց անոր։

—Կը քնանայի կոր, պատասխանեց Օնորին աչքերը բանալով։

—Ինչպէ՞ս եղեր է որ անկողնին չեմ։

(Շարունակելի)